45 ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 101 Կ. ՊՈԼԻՍ 18/31 ՕԳՈՍՏՈՍ 1901 13 ՁԷՄԱԶԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 1319 — 18 ՕԳՈՍՏՈՍ 1317 ՇԱԲԱԹ

10 ՓԱՐԱ

ՄԱՆԶՈՒՄԷ Ի ԷՖԿԻԱՐ

10 ՓԱՐԱ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

MANZOUMÉ-I-EFKIAR
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN, POLITIQUE, FINANCIER ET LITTÉRAIRE
Directeur-Propriétaire
OHANNÈS F. KAÏSÉRIAN
38, Grand' rue de la S. Porte, 38
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն տեսակ գրութիւններ։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պապը Ալի ճաւսէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չենտրուիր։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղրշ.	50 ղրշ.
Գաւառներու համար	108 ղրշ.	60 ղրշ.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ։
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

منظومهٔ افکار
صاحب امتیاز و مدیر مسئولی
اوحانس فرید قیصریان
مطبعه و اداره خانه سی
باب عالی جوارنده ۳۸ نومرولی داره محصوصه

ՀԱՅՐ ՍՈՒՐԲ

Կար ժամանակ որ ամէն գլուխ կը խոնարհէր Հայր սուրբին առջեւ, ամէն հայ քրիստոնեայ կը յարգէր զայն, կը պատկառէր անկէ, երկիւղածութեամբ կը ցնծէր անունը, անոր համար որ Հայր սուրբը խորհրդաւոր, անմատչելի էակ մըն էր։ Ամէն մահկանացուի չէր տրուած վարդապետին ներկայանալ, անոր հետ խօսիլ, ճաշել։ Անոր օրհնածը՝ օրհնած էր, անիծածը, բանադրածը՝ բանադրած։

Իսկ այսօր ո՞վ չի գիտեր որ Հայր սուրբին առաւ, Հայր սուրբն ալ ուրիշ մարդ չէ, ըլլայ Պոլսոյ, ըլլայ գաւառներու համար։ Մայրաքաղաքիս մէջ մանաւանդ, ամէն քայլափոխիդ կը հանդիպիս անոնց։ Ծերը, երիտասարդը, դիրուկը, նիհարը, բարձրահասակը, նկնահասակը ողողած են կ. Պոլսոյ եկեղեցիները, դպրոցները, հարսնիտուները, մահտուններն ու... սալօնները։

—Աստուած օգնակա՛ն, Հա՛յր սուրբ։

—Աստուած պահպա՛ն։

Ամէն Յիսուսեցի օրը գոնէ մէկ երկու անգամ կը հանդիպի վարդապետի, ու իրենց միջեւ կը կրկնուի բարեւելս այս աւանդական բանաձեւը։ Բայց ո՞րչափ տարբեր մեր նախնեաց յարգական բարեւներէն։

Պոլսեցիներէ շատեր այնչափ առաջ տարած են գործը որ եթէ զիջանին վարդապետը բարեւելու՝ «բարե՛ւ վարդապետ»ով կը բաւականանա՛ւ, բնաւ յարգանքի հիւլէ մը իսկ չդնելով իրենց բարեւին մէջ։

Եւ ապա՝ այն ինչո՞ւ յարգեն վարդապետը։ Ինչո՞ւ ակնածին Հայր սուրբէն։ Ի՞նչ առաւելութիւն ունի ան՝ հասարակ ժողովուրդէ մը։ Դիտին, օրէն ժողովուրդէ մը աւելի՞ կը խմէ, հինգ փարայի վրայ հոգի կուտայ. առտուանց մինչեւ իրիկուն փողոցները կը չափչփէ, եթէ երես տուող ըլլայ՝ ցորեկ ատեն տուներէն չելլար։ ուրեմն ի՞նչ է Հայր սուրբին առաւելութիւնը։

—Վեղարը, փիլոնը։ օ՜հ, անոնց հմայքն անցած է այլ ևս, հիմա տարբեր արժանիք պէտք է գնահատուելու համար։

Հին վարդապետներ եթէ չէին փայլեր իրենց ուսումով, գէթ հաւատքի զօրաւոր հոսանք մը ունէին իրենց մէջ։ Աստուած, աւետարան, եկեղեցի, նիւթական բառերը հաւատքի տաք շունչով մը կը բղխէին իրենց բերանէն և հասարակ ժողովուրդը որ ֆէոտալ վարդապետի չափ ալ հաւատացեալի պէտք ունի, կը հմայուէր անոնց պարզ խօսքերէն, կը համբուրէր անոնց ձեռքը, փիլոնը, օրհնութիւն կը խնդրէր իրեն և իրեններուն համար։

Արդարեւ ժամանակները փոխուած են հիմայ, ռամիկ հաւատքին յաջորդած է գիտակցական հաւատք մը, բայց վերջապէս հաւատք մը որ ամէն հայու սրտին մէջ կայ, աւելի կամ նուազ համեմատութեամբ և զոր վառ պահելէ դիւրին բան չկայ կղերին համար, եթէ սակայն միայն յաղնեցնէ իր ստանձնած պաշտօնը խղճմտաբար կատարելու։

Աշխարհի ընդհանուր օրէնքն է որ ամէն մարդ մէկ մէկ զբաղում, պարապմունք ունենայ, թէ՛ ճակատն քրտինքովը ապրուստը հոգալու և թէ՛ մարդկութեան օգտակար ըլլալու համար։ Այս զբաղումն, աշխատութեան խնդիրը այնչափ ընդհանուր է որ աշխարհի ամենէն մեծ հարուստներն իսկ զերծ չեն այս պարտականութենէն, անոր համար որ, կեանքը՝ առանց աշխատութեան, ծանր բեռ մ'է մարդուս։

Արդ ի՞նչ է մեր վարդապետներուն զբաղմունքը այս աղցաւոր աշխարհի մէջ։ Առաջնորդները ձգե՛ւք, ի՞նչ կ'ընեն ոչ-առաջնորդները օրուան քանի՞ չորս երկար ժամերուն մէջ. լուր օրերը եկեղեցի չեն երթար, հին վանականներուն պէս Սաղմոս չեն քաղեր, չեն ապաշխարեր, չեն պահեր, ոչ իսկ կ'ապօթեն առաւ իրիկուն, ուրեմն ի՞նչպէս կը սպառեն իրենց օրնեալ ժամանակը։

Պահ մը բանք որ հիները Ռաֆի կը խաղան, Ռոճֆ բաներ Դոթը կ'ընեն, կը քնանան, Դրէյֆիւ կը խմեն, իրիկուան ալ Դէլէնդիշ ըլլալով ախշամ՝ թիւն կ'ընեն։ Թող ընեն, արդէն անոնց խօսքն ընող չկայ. սա նորերուն զբաղումը կ'ուզենք հասկնալ։

Մուր է, ի՞նչ արդիւնք ֆոյց տուին զրագէտ, աստուածաբան վարդապետները որոնք իրենց Ռեվերով ու վկայականներով ֆՇՆԷրլի վարդապետ են և բաց ի Հայ. եկեղեցւոյ վարդապետութենէն, վարդապետ են նաեւ Աստուածաբանութեան։

Ի՞նչ երկարաձիգ ածական, ի՞նչ հրապուրիչ տիտղոս։ Աստուածաբա՜ն, որուն Յակոբ Նալեան Պատրիարք արժանացած էր իր ստուար երկասիրութիւններով, որոնց շարքը պիտի ամբակէ մեր աստուածաբաններ։

Զեռնադրութիւնները, դաւանանները, աստիճանները իրարու յաջորդեցին, բայց արդիւնքը լրագրական մէկ քանի յօդուածէ անդին չանցաւ։ Մենք այսպէս չէինք ենթադրեր երիտասարդ վարդապետներուն գրական գործունէութիւնը, կը կարծէինք որ բոլորովին պիտի փոխեն վարդապետութեան լճացած, ծուլացած, լեսկած կեանքը։ գրական նոր ասպարէզ մը պիտի բանան ժողովուրդին առջեւ, ճիշդ Ոսկեդարու Թարգմանիչ-Հարց նման, որոնց անունովը յորջորջուիլ միայն բաւական չէ անշուշտ։

Ուրախ պիտի ըլլայինք եթէ ցոյց տային մեզ լուրջի և կարեւոր աշխատասիրութիւն մը որուն ճակատը նոր վարդապետներէն մէկուն անունը դրոշմուած ըլլար. որչափ որ կը յիշենք մէկ քանի տետրակներէ ու անկարեւոր հրատարակութենէ ուրիշ բան չկայ մէջտեղ։ Իսկ գալով մեծախօսութեան, ինքնահաւանութեան, ըմբոստութեան, այդ ապրանքներէն մեծ քանակութեամբ կը գտնուի մեր աստուածաբաններուն քով։

Ուրիշ պարծենկոտութիւն մ'ալ կայ որ ոչնուազ ծիծաղ կը շարժէ. ամէնքն ալ կը մեծարանեն թէ «ունին գրական կարեւոր, երկարաշունչ աշխատութիւններ, բայց դժուար է զանոնք հրատարակել (*) նիւթական պատճառներով»։ Օրինակ՝ հոգի, ով կ'ըսէ որ մամլոյն մէջ մնալիք բաներ հեղինակէք. ո՞չ ապաքէն ներկայ ժողովուրդին համար վարդապետ ձեռնադրուած էք, չգրե՞ք այնպիսի գրքեր որոնք անմիջական կապակցութիւն ունենան ձեր հովուած ժողովուրդին առօրեայ պահանջին հետ։ Ի՞նչ կը հասկնամ ես ձեր հնախօսական ուսումնասիրութիւնէն. այն ապրանքէն շատ գնեց Իզմիրեան Յանձնաժողովը առանց կարող ըլլալու մէկը գէթ բանի մը արժեցնել։

Դիցուք թէ հաստատեցիք որ Եզնիկը նախ Հայերէն գրուած է և ապա Զիներէն. ի՞նչ կ'ելլայ ասկէ, անդին հազարաւոր ժողովուրդ կայ որ դեռ գաղափար չունի իր հաւատքին, կրօնքին ամենատարրական կէտերուն վրայ։ Քահանաներ կան որ դիւրահասկանալի առաջնորդ մը չունին իրենց առջեւ՝ անկէ օգտուելով ժողովուրդին աւուր պաշտօնի երկու խօսք քարոզելու։ Ընդհանուր դպրոցներու մէջ աւանդուած կրօնքի, Ս. Պատմութեան դասերը այնչափ տկար են ու թոյլ որ տղան դպրոցէն կ'ելլէ, բոլորովին տգէտ իր կրօնքին մասին։

Ինչո՞ւ երկարեմ. չարեցէք ու չարեցէք։

Այսչափ անհրաժեշտ այժմէութիւն ունեցող նիւթերը թողուլ ու կուշտ փորով խորհուելիք խնդիրներու վրայ աշխատիլ՝ (եթէ աշխատող կայ սա-

(*) Առաջները ֆոտ մը կար, ամէն ձեռքը զրիչ բռնող իրաւունք ունէր բացատրելու. «օհ, եղո՛ւկ հէգիս, հրդեհը մոխիր դարձուց այսչափ տարուայ քրտնաջան աշխատութիւններ, վաւեց՝ դպիլեց, ոչնչացուց շարքը բանաստեղծութիւններուս, թատերգութիւններուս»։ Հիմայ անանկ բան կըլլար չկայ թէեւ, բայց, քանի որ ընութեան մէջ բան մը չոչնչանար այլ կը կերպափոխուի, կ'երեւայ որ հրդեհն ալ տեղի առած է չէ՝ նոր հրդեհ։

ՁԱՆԶԻՒՈՐ ԴԷՄՔԵՐ

ՏԻԳՐԱՆ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

(ԼՈՒՍԱՆԿԱՐ Ը.)

Թոփիկ կլորիկ գլուխ մը, այտերը թխորակ, ընչացքը սեւ ու թաւ, և ծիծղուն ան՛ուշ նայուածք մը ուր աւելի բարութիւն, փրսո՛ր մը՝ ալ քծինք կը տեսնես, քան թէ էրիմարդու հառակ բոցը։

Մէկ տեսնելուդ արուեստ կը բռնէ։ Ասիկա իր դէմքին համար ալ կրնամ ըսել, իր թերթին համար ալ։

Երբոր ճամբան հանդիպիք իրեն, կրնաք չափել իր ձկան գիրուկ հասակը... առա՛նց մէթրօի մը, որովհետեւ ա՛նչափ է։

Ձորճբրալէն կը քալէ։ Ա՛ս քալուածքն է որ տարիքին համար 45 մը կ'ըսէ, մինչ իր դէմքը տասը թիւ կը պակասցնէ անկէ։

Պուտիկուց կաթած է դրական կեանքին մէջ, և ինծի անանկ կու գայ որ այդ չիթը սանկ մը փոխած է համը միշտ խմուած ջուրին։

Պատանեկան առկինէկ շլացքով մը երբ նայուածքս կը թարթափէի մեր գրական հորիզոնին վրայ, բայլ մը առաջնորդս հետ ինքն ալ դպաս աչքիս։ Իր մանաւոր տեղը և շորը ուներ ան։

Իր գրիչին նորութեանը՝ էվ ադէկ յոգնած է, ցուցնելով մեղի բեմի մարդիկը, և անոնցմէ անպեղս էակներուն համար մտած՝ պերճ պաշարը իր զբաղանքի և յարգանքի պարբերութիւններուն։ Ցա՞մ անուշնին. — Մարի Նուարդը, Սիրանը, Հրաչեան, Գարագաշ քուրբանքը։ Այլապէս, սխալ բան մը պիտի ըլլար արդէն քառորդդար առաջ Օրթագեղ ապրած երիտասարդի մը համար՝ սուտանկներ չի խընկկը, լուսայորդ լամպային շուրջ դարձմակիլ չի տարուող թիթեռնիկին պէս։ Իր մեկանէն ցայսօր պահած ունի գորովի կաղդակ մը՝ զանանք յիշելու պահուն։

Տարիքը լինալուն, տեսաւ որ ատոնցմէ դուրս և ատոնցմէ չա՛ս սուտ՝ մարդերը և իրերը կայն իրենց ամենաւուր պէսպիսութիւնովը։ Ա՛ս մարդերդ՝ սա իրերը որ իր բոլորտիքը կը խլրտէին ու գոյն կը փոխէին՝ լայնացուցին իր հայացքները։

Ու դարձաւ հրապարակագիր։

Ոչ մէկ գրող վեր մէջ իրեն չափ պինդ փարած է Օրուան կեանքին, ամոր կպչած, փակած։ Իր քրանիկնիրուն ցանցիցիր շարքը տա՛ք ցաքին կը թոթուին մեղի՝ Սրկէ կանուխ գաղղոներուն վրայօք տխուր բաներ։ կամ՝ անո՛ւն մը ձգելու համար իրենց ըզկէն պատուս մը հրապարակ՝ նեսողներուն մասին՝ կեանքս վանկեր։

Ինքը բնաշխարհիս մէն է իր սիրարդ գրած քննադատականները հոգի չեն ցաքցուներ, կը քաւին կ'անցնին՝ թաւիշի սարուս մը տալով ենթակայքին, ճիշդ այն հանդիպին պէս զոր կուտաս դգուելի ուզած անձիդ այտին՝ հինգ մասերուդ ծայրիկովը։

Այդ ընդհանին չնորհքէն—ի՞նչ օգուտ,—մաս մը թառ դնաց, այն օրէն ի վեր որ ելաւ քար նետուց Սիպիլլին, մեր միակ, ճշմարիտ գրագէտկնկան՝ որուն հետ ժպտելով մանեակով, եթերով վարդի թերթերով բարեւ-ասուբարին կ'ըլլաս։ Իրաւ որ ամբարշտութիւն մըն էր ասիկա, անհարկի հայհոյանք մը՝ մեր Դրականութեան դիցուհիին երեսին պռնացուած, և ապահով եմ որ ինծի պէս շատեր ալ չուարին ատոր։

Հակառակ իր կեանքը համբուն թուղթին ու գրելու ուխտին յանձնած ըլլալուն՝ հանճարներու պաշտելի հրեշտութիւնը չերեւցաւ իր վրայ։ Ոճը ինչ որ էր հրկէ, նոյնն է այսօր, յղացումները մէ՛կ հովի վրայ, տողերդ մէջ սառեցուցած espritներն ալ մէ՛կ ձեւ։ Թէ ի՞նչ բան կասեցուցած կրնայ ըլլալ սա մարդուն սլացքը. թէ որ գիտնայի, վարկեա՛ն մը չէի տատամսեր ասիկա՛յ ալ ըսելու։

Միայն թէ, ան օրէն ի վեր որ իր Ա—ՇՆԵրուն ՀՇ նորավէպը և Կանիկի Աբիւլլին վրայ գրած յօդուածը կարդացի, իմ մէջս սա ամուր համոզումը գոյացուցի թէ Տիգրանը եթէ ունէ՝ կրնա՛յ հրամցունել մեղի իրական արցունքոտ կտորներ։

«Եթէ ուզէ՞» ըսի, հը՛ը՛... ուզեցիվ կ'ըլլա՛յ մի, գալո՛ւ է։

ԹԷՈՊԻԿ

ԿԱՊԻԿԸ

«ՇԷՄԲԱՆԶԷ»Ն

Կենդանիներուն մէջ ամէնէն խելացին փիղն է, (որու վրայ ուրիշ առթիւ պիտի խօսիմ)։ վայրենի մարդէ մը շատ աւելի դատողութիւն ունի անիկա։ Ցեղայ կուգայ կապիկը։

Ուրեմն ինչ տեսակ մեծ և պզտիկ կապիկներ կան աշխարհիս վրայ որոնք սովորաբար տաք երկիրները՝ անտառներու մէջ կը բնակին և «պզտիկը» են։ Ասոնց մէջ մի քանիները մարդուս շատ կը նմանին գէմքով, հասակով, կազմուածքով և խելացութեամբ։ Այս պատճառաւ է որ «գիտական դասագիրք»ի մը յայտնած է Անգլիացի փիլիսոփայ-ընդարձակում Տարվին(¹) որմէ կը հետեւի թէ «մարդս յառաջ եկած է կապիկէն»։ Հոս ի՞նչպէս մարդանման (anthropomorphe) կապիկներուն մէկ երկու հատ մեծերը։

Կորիլլ կոչուածը ամէնէն բարձրաճառակն է և շատ կը նմանի մարդուս։ Ասիկա կը բնակի Ափրիկէի մէկ քանի երկիրներուն մէջ։

Մակ՝ անուանեալը տգեղ է և տարօրինակ Ամերիկայի անտառներուն մէջ կը գտնուի։

Օրան-Ութան (²) կոչուած տեսակը մարդուս շատ կը նմանի «Ֆիլիքասէս»։ այս կապիկին խելացութիւնը և կազմուածքը այն աստիճանի են որ կրնանք զինքը դասել պարզ և վայրենի մարդու մը մէջտեղը։ «Օրան-Ութան»ը ունի 32 ակռաներ մարդուսման։ ակից գաս, բոլոր չորքոտանի կենդանիներուն։ Ասոնց մէջ մարդուս նման ունի գրիչ, գրելու ընութեան ամենամեծ տեսիլներէն, վչտա՝ կը գոցեմ աչքերս, կրթնելով վակտի անկիւններէն միոյն, չանհանելու համար սեւ խաւարը որ պատած է հիմա ամէն կողմ, սև թաւուա ծառերու մէջէն անթափանց ըլլալով շողի ամենաուր շառաւիղն անգամ։ Կը գոցեմ, ու յոգնած այս փոթորկանման տպաւորութիւններուն տակ, շատով ծանր քուն մը կ'առնէ զիս ու կը տանի բազմիցս անուշ մոռացութեան եթերներուն մէջ։

ՇԱՀՊԱԶ

(¹) Զարլս Ռոպէռտ Տարվին, ծնած 1809 և վախճանած 1882ին։ Անգլիացի բանասաղդ և բժիշկ Տարվինի (18դ դարուն մէջ) թոռն է։ Զարլս Տարվին մի քանի գիրքեր յօրինած է, բայց ամէնէն հռչակաւորը (իր գլուխ գործոցը) այն հատորն է (De l'origine des espèces par voie de sélection naturelle) որուն մէջ աշխարհիս վրայ գտնուած բոլոր կենդանիներու «տեսակներուն սկզբնաւորութեան և փոփոխութեան պատճառներուն վրայ» բարձր գաղափարներ կը յայտնէ, որոնք «գիտական վարդապետութիւն» մը կը կազմեն ու գնահատուած են բոլոր գիտուններու կողմէ։

(²) Այս բառը մալէզական (արեւելեան Հնդկաստանի) լեզուով կը նշանակէ «անտառի մարդ»։

ՋԱՄԲՈՐԴԻ ԽՈՀԵՐ

Ա.

ՎԵՆԵՏԻԿԻԷՆ ԹՈՒՂԹԸ

Կկրկէ

Կարծես քաղաքը նոր հրապարակներու մէջ թաթխուած է ամբողջ, Վենետիկ կարծես ոսկորական Վենետիկը չէ այս երկիրը։ Մեր Զբոսնելը աւելի փայլուն ու ջինջ կապոյտով կը փայլի, իր փոքրիկ ու նրբին ալիքները աւելի անուշ կարկաչ մը կը հանեն և եղերքի լապտերներուն կարմիր աղօտ լոյսերն ու լուսնին արծաթի մուգամագնիկ շողերը աւելի հեզիկ կը գգուեն անոր վէտ վէտ կապոյտ ջուրերը և կը տարածուին անոնց մէջ երկայն, եռերուն։

Թէպէտ լռութիւնը տիրած է ամէն կողմ թանձր ու խորունկ, այլ կարծես բիւր ձայներ, բիւր եղանակներ կը լսեմ, որ կը բարձրանան ջրէն, որ կ'ինչնեն երկինքն մինչեւ հոգւոյս խորը ու կը թրթռացնեն տակաւ անոր բոլոր զգացումներու պերկուած թելերն ալ։ Տխո՞ւր եմ թէ ուրախ։ ո՞ր զգացում կը տիրէ արդեօք այս վայրկեանիս իմ հոգւոյն։ անկարող եմ որոշել. միայն կը զգամ թէ տրտիս մէջ այդ երկուքն ալ հաւասար իրար խառնուած, տարօրինակ մաշուկ մը, սիրահաճուսմ մը կա՛ տան ինծի։ Տխուր եմ, վասն զի քիչ ատենէն, մի քանի վայրկեանէն միայն պիտի թողում այլ ևս վերջնականապէս այն վայրը ուր ապրեցայ երկար երկու ամբողջ տարիներ, ուր սորվեցայ դիտութեանց վսեմագոյնները, ուր ճանչցայ վսեմը, ուր տուի գեղեցկին գաղափարը. տխուր եմ, չի պիտի բաժնուիմ չքնաղ Վենետիկէն, զի պիտի չտեսնեմ ալ յաւիտեան Թերեսա իր կապոյտ ջրանցքներուն մէջ ալեծուփ սահող, արագասահ կոնտոլաներու մէջ փռուած գեղանի, գեղաձայն չքնաղ Իտալուհին ու պիտի չառնուսմ այլեւս իր երգին խոսալ աղու շեշտերը որ ծիփացուցին երկար իմ հոգին, տալով անոր մանաւոր պաշտում մը գեղեցկին համար, ընութեան համար։ Պիտի չտեսնեմ ալ Ադրիական կապոյտը՝ երկնից կամարոյն իառնուելու անորոշ գծին վրայ, հեռուն ցոլանող կղզեակները այն փոքրիկ, Ս. Գէորգը, Լիտօն, Սան Սէբաստիան և կարմիր Ս. Ղազարը։ Ս. Ղազարը՝ ո՛ւր այնքան անգամներ երջանիկ զգացի զիս որդուելով մեծ դրասէրներու խօսքերուն հետ ու սիրտիս ներսեցայ զիս մաղող շատ մը տեսարաններ, նոր տեսիլներ՝ այլ անոյշ տեսիլներ աւելցնելով սրտիս։ Պիտի թողում Ս. Մարկոսը, հրաշալեայ եկեղեցին, գլուխ գործոյը բիւզանդական ճարտարապետութեանց, վսեմ ու պատկառելի իր գմբէթներով, իրաւամբ արժանի Աստուծոյ, Պաշտելի մը բնակարան ըլլալու։ Այո՛, այս ամէնը պիտի թողում ափսոս, պիտի թողում Վենետիկը, իմ սիրելի Վենետիկը, Դշխոյն Ադրիականի և ասոր համար ան՛ սեւ ու տխուր թախիծով լի է ամբողջ կէսը իմ հոգւոյն։

Այլ ուրախ եմ, զի քիչ օրէն պիտի նոր Երջանկութեանց մէջ թեղուած տեսնեմ զիս, քիչ օրէն պիտի գտնեմ իմինները, պիտի տեսնեմ իմ ծննդավայրը որ ինձ սիրելի է այնքան։ Ծննդավայրի օդը, ծննդավայրի ջուրը, կարծես մագնիսի մը նման զօրաւոր առ ինքն կը ձգեն զիս, կ'ուզեմ երթալ, թռչիլ աւելի շուտ, քան երկաթուղին ու վայրկեան մը առաջ գրկել օդն ու ջուրը իմ ծննդավայրին, լեցուելով անոնցմով և ուրախ ըլլալ ու երջանիկ՝ ընութեան չքեղ տեսարաններուն մէջ թաղուելով։

Հեռապատկերը Պոլիսին, Կամարջը, Վոսֆորը, Ոսկեղջիւրը, Մարմարան կապոյտը ծովուն, կապոյտը երկնքին, կանաչը դաշտերուն, վարդի բուրմունքը պարտէզներուն, անհուն ուրախութիւն մը կուտան ինձ ու կոչգան լեցնել միւս կէսը իմ հոգւոյն։ Եւ խառնակ այս զգացումներու ազդեցութեան տակ, արցունքներս կ'ելլեն մինչեւ աչքերս ու կը չորնան հոն քարացած։

Մնաս բարեւ յուզիչ խօսքերը կը փոխանակուին, յուզիչ շեշտերով և տարտամ զգացումներով լի՝ կը մնանիմ չզգեկաւորը որ մի քանի վայրկեան վերջ անվեհեր ու քարաբիրտ՝ կը խլէ զիս ծոցէն անուշ Վենետիկին ու քարէ հսկայ կամարջին վրայէն տարալով զրաց՝ անհոգ՝ մոլթին ու անխիղճ՝ լուսնին հերմակ, կախնախոյզ ալեցուն-քներուն որ կ'երկնցնան լճակին մէջ գեղատեսիլ, կ'երթայ դէպ ի ցամաք, դէպ ի Իտալիա։ Տեսարանը կը գոցուի յանկարծ։ Ու ես սրտակոտոր, թաւրմնին վրայ չքեղ տեսիլ մը վայելելու միջոցին յանկարծ վարագոյրին փակուելովը յուսախաբ ու զայրացկոտ հանդիսատեսին նման, զրկուելով ընութեան ամենամեծ տեսիլներէն, վշտա՝ կը գոցեմ աչքերս, կրթնելով վակտի անկիւններէն միոյն, չանհանելու համար սեւ խաւարը որ պատած է հիմա ամէն կողմ, սև թաւուա ծառերու մէջէն անթափանց ըլլալով շողի ամենաուր շառաւիղն անգամ։ Կը գոցեմ, ու յոգնած այս փոթորկանման տպաւորութիւններուն տակ, շատով ծանր քուն մը կ'առնէ զիս ու կը տանի բազմիցս անուշ մոռացութեան եթերներուն մէջ։

ՇԱՀՊԱԶ

նիներուն մէջ, միայն ինքն է որ ունի «կակորդային ոսկորը» և «ոլորեր՝ մարկ դուս ունեցածին յար և նման։ Զօրեղ և ժիր է, հասակը չատ անգամ երկու մէթրն կ'անցնի. պոչ չունի և սովորաբար երկու ոտքերուն վրայ կը կենայ։ Այս կապիկը Սումաթրա (Ասիա) կղզւոյն անտառներուն մէջ կը բնակի. կը գտնուի նաև Ափրիկէի հասարակածի մօտ անտառներուն մէջ։

Դանք հիմա Շէմբանդէ կոչուած տեսակին զոր յօրուածիս նիւթ ընտրած եմ։

Դուք, զուարճասէր ընթերցո՛ղ, կարծեմ «Շէմբանդէ»ի մը հանդիպելու պատեհ առիթը ունեցած չէք տակաւին, այնպէս չէ՞. թոյլ տուէք ինձ ուրեմն որ ձեզ... «բէէզանդէ» ընեմ զանիկա՝ քաղաքավարական պարտականութիւնս կատարած ըլլալու համար։ Բայց որովհետև չեմ կրնար հոս ձեզի «կենդանի»ն ներկայացնել, կը բաւականանամ գրչով «գծանկարը» գծելու (ինչ որ ցոռ է հիմա)։

«Հասակ մէկուկէս մէթրս. գլուխը մեծ և կլոր՝ բայց ճակատը զատիկեր է։ Ընքուներները ցցուած. քիթը տափակ և բերանէն հեռու (պէտք չունի՝ բայց եթէ ձեր է մեծ ֆիլոլ մօրուք մը ունի մաղերուն պէս ճերմակ)։ չրթունքները բարակ և չարժուն են. կզակին վարի մասը դէպի ներս իսկ վրայի մասը քիչ մը ուռած։ Ականջները մարդուս ականջներուն ձեւը ունին բայց աւելի մեծ են. դէմքին վրայ մաղ չկայ. աչքերը, չափաւոր մեծութեամբ, տէրեկի չունին։ Կուրծքը լայն է և փորն ալ խոշոր. թեւերը ուժգոյ և չատ երկայն են (ծունկերները կ'անցնին). պոչ չունի»։

«Շէմբանդէ»ն բոլոր կապիկներուն մէջ ամէնէն խելացին է և ալ ամէնէն աւելի կը նմանի մարդուն։ Ափրիկէի բնակիչ, կը գտնուի Կասկոն, Բոնկո, Անկոլա և Սէնեկալ երկիրներուն կոյս (?) և ծանօթ անտառներուն մէջ, ուր կը կերակրուին ընչնարապէս պտուղներով։ Այսու հանդերձ «չէմբանդէ»ները՝ թռչունները հաւկիթները և ձագերն ալ կ'ուտեն. ի բաց ատի, չատ անգամ, սեւամորթ մարդոց արտերը կ'այցելեն «պանան» կոչուած պտուղները գողնալով տանելու համար (անուշներ ըլլայ)։

«Շէմբանդէները» խումբով կ'ապրին զոր միչտ կը վարէ իրենցմէ ամէնէն զօրեղ արուն։ «Լոանդ մը ներկայացուցած պարագային — կ'ըսէ գիտնական Պրէմ ընագէսը — խումբին «պետը ճիչ մը կ'արձակէ որ մահուան «վանդի մէջ գտնուող մարդու մը «ձայնին չատ կը նմանի։ Անմիջապէս միւսները մօտերը գտնուող «ծառերուն գագաթը կ'ելլեն չուռաղ և կը սկսին ձայնիչ ճանել որոնք «մեր չունենք հաչիւններուն կը նմանի։ Նոին քիչ մը։ Երբ որսորդը իրենցմէ «մին սպանեց՝ այն ատեն միայն ծառերէն վար իջնելով կը յարձակին ա«նոր վրայ և վա՛յ է եկեր որսորդին «գլխուն եթէ «չէմբանդէներու» խումբը «չատուոր է։ «Շէմբանդէ»ները գլխաւորար իրենց ակռաները և ձեռքերը «կը գործածեն յարձակելու և կամ «ինքզինքին պաշպանելու համար։ «այսու հանդերձ կ'երեւայ որ գիտեն «նաեւ գործածել ծառի ճիւղերը, ընկոյզները, քարերը և ատոնց նման «ուրիշ զէնքեր»։

«Շէմբանդէներու խումբի մը անդամները — կ'ըսէ գիտնական գրագէտ «գիտուն Պ. Ֆէտս — սերտ վերաբերում մը կը ստեղծեն իրարու։ Արուները կը սիրեն էգերը և այս վերջինները իրենց զաւակներուն հանդէպ «ունեցած սէրը առաջի կարգ անցած «է. ամէնէն ուժգոյները միչտ տկարները կը պաշտպանեն։ Ափրիկէի սեւամորթ մարդիկները այնպէս կը «կարծեն որ «չէմբանդէն մասնաւոր «մարդկային ցեղի մը անդամը ըլլա«լով, իր դէշ ընթացքին պատճառաւ «մարդկային ընկերութենէն վռնտուած «է և միչտ չարեաց մէջ չարունակ«ելուն համար հասած է այսօր այդ «սոսկ վիճակին։ Ափրիկեցիք երբոր «յաջողին «չէմբանդէ» մը սպաննել, ա«հեղոր միրը կ'ուտեն։»

Առաջին անգամ ըլլալով 17րդ դարուն սկիզբը, ողջ 3 տարեկան էգ «չէմբանդէ» մը եկած է Եւրոպա որ նուիրուած է Օռանժի իշխանին Ֆրէդերիք Հանրիի։ Լոնտոնի մէջ, 1740ին «չէմբանդէ» մը ընդդէմներուն ուսումնասիրութեանը արժանացաւ։ Միևնոյն ժամանակները Ֆրանսացի երեւելի բնագէտ, Պիւֆոնի(¹) ընկերութեանը մէջ ապրեցաւ, մի քանի ամիսներ, ուրիշ «չէմբանդէ» մը։ Պիւֆոն իր կապիկ ընկերոջը պատմութիւնը ինամօք գրած է և այս պատճառաւ աշխարհս ամենէն հռչակաւոր տոյնոնը եղած է ատիկայ։ «Այդ հանճարեղ կապիկը — «որ թոքախտէն մեռաւ — միչտ իր «երկու ոտքին վրայ կը քալէր նոյն իսկ «եթէ ծանր բան մ'ալ կրէր։ Տիսուր էր «չատ անգամ. իր չարժմունքները լուրջ «էին և չէր սիրեր խաղալ իր նմաններ«ուն պէս։ Տիրոջը հրամաններուն միչտ «կը հնազանդէր։ Այն անձերը որ Պիւ«ֆոնի այցելութեան կուգային, կա«պիկը զանոնք իր թեւը կ'առնէր և «կը պարէր միասին (եւ էնկոն ֆէ՛ոլ էնէն)։ «Ճաշի ժամանակ սեղան կը նստէր ա«մենայն քաղաքավարութեամբ. գե«տէր անձեռոցը գործածելու կերպը. «ամէն անգամ որ գինի խմէր միչտ կը «սքրէր բերանը. ինք կը լեցնէր գինին «իր բաժակը և իր քովի սեղանակից«ներուն հետ Ֆէ՛ս կ'ընէր։ Երբոր իրեն «եւակ (էնէնդ) ասային՝ ատոր պնակը «մէկ ձեռքով կը բռնէր և միւս ձեռքով «պատռռաքաղին միջոցաւ մէկիկ մէ«կիկ կ'ուտէր մեծ հաճոյքով։ Ինքն ի«րեն համար գաւաթ և պնակ մը կ'եր«թար կ'ռնէր ալ-ֆէէն ու ատոր մէջ «քիչ մը չաքար գնելէ ետքը թէյ կը «լեցնէր վրան և կը թողուր որ պաղի, «ու յետոյ կը խմէր»։ (Վայ ոյնոն «վայ)։

Այդ ժամանակէն ի վեր չատ մը «չէմբանդէ»ներ Եւրոպայի բերուեցան։ Լոնտոնի, Ամսթէրտամի, Բարլզի և Համպուրկի կենդանաբանական պարտէզները ժամանակ առ ժամանակ ունեցան այդ կապիկներէն, բայց ատոնք միչտ քանի մը ամսուան մէջ մեռան (թոքախտէն)։ կ'երեւայ թէ «կոյս անտառներ»էն դուրս ապրելու արամադրութիւն չունին ատոնք։

Պիւֆոն չատ աշխատեցաւ իր «չէմբանդէ»ին մարդու մը պէս խօսիլ սորվեցնելու, բայց ի զուր։ Այսու հանդերձ կապիկները իրարու լեզուէ կը հասկնան, տա պատճառով որ ընտանեօք խմբովին կ'ապրիլու կը կանգնարուին։ Եթէ Եւրոպայի կլիմայինէն ապրելու դիւրութիւն մը տրուի «չէմբանդէ»ներուն՝ մի քանի գիտուններ այնպէս կը կարծեն որ կարելի պիտի ըլլայ պոնոց խօսիլ տալիցեան։ այն ատեն մարդուս չատ մեծ ոգնական ընկերներ կրնան ըլլալ հողագործութեան մէջ։ Բայց դրան իս, այդ տեսակ հոգածութիւն մը ինպագային մատանութիւն կրնայ պատճառել մարդկային ազգին, որովհետև իրենց ուժին և ժիրութեանը հետ եթէ «խօսք հասկնալու և պատասխանելու» վիճակին հասնին «չէմբանդէները, այն ատեն հայ կապիկներէ բաղկացեալ «զինուորական բանակներ» կազմելու գաղափարը կ'իրականանայ և..... տակաւին չատ տարօրինակ հետեւանքներ ալ կրնայ ունենալ։

* * *

Կապիկները աշխարհս առաջին դերասաններն են «ձեւակերպութեանց» համար, բնական չատ մեծ յարմարութիւն ունին «կեղծելու»։ Այս մասին ատա պատմիմ զուարճալի եղելութիւն մը որ տեղի ունեցած է քիչ ժամանակ առաջ Ամերիկայի մէջ և զոր տեղական թերթերէն լրագիր մը ամերիկեան թերթերէ մասամբ ընդօրինակած էր արդէն՝ ակից երկու ամիս առաջ։

Վերջերս Ամերիկայի մէջ փոքր քաղաքի մը եկեղեցւոյ քարոզիչին՝ ամերիկեան միջանասակ երիտասարդ կապկ մը կը նուիրեն։ Կղերականը կը հետաքրքրուի իր նոր ընկերոջը վիճակին և լաւ կը խնամէ զայն։ Կենդանին, փոխադարձաբար երախտապարտ, իր տէրը կը սկսի սիրել։ Մէկ երկու ամիս կղերականին խուցին մէջ ընկերակցութեամբ ապրելէն վերջը, այլեւս վարժուելով, տէրը կը սկսի քիչ մը ազատութիւն տալ իրեն որպէս զի չնեղուի. այսպէսով կենդանին չատ անգամ ինքնիրենը պարտէզ կ'ելլայ պտոյտ մը ընելու համար և անցնող դարձողին հետաքրքրութիւնը կը չարժէ։ Հետզհետէ թաղեցւոյ համակրելի կ'ըլլայ «քարոզիչին կապիկը» որ այլեւս մերթ ընդ մերթ տրոջը հետ միասին ալ դուրս ելլել կը ոկսի։

Քարոզիչին ընտանիքը սկզբնապէս կոյս էր։ Կիրակի առաւօտ մը ըստ սովորութեան՝ կղերականը եկեղեցի կ'երթայ և ժամանակը գալով ամպիոնը կ'ելլայ քարոզ մը խօսելու համար։ Բազմականութիւնը նիւթ ընտրելով քարոզը կը սկսի։ Կապիկը անդին առանձին մնալով կը ձանձրանայ ու իր տէրը փնտռելու կելլէ՝ և կեղեցիին դուրսէն նշմարելով որ ամպիոնի մէջն է, ժիր կապիկը կամաց մը պատուհաններէն վեր չուլլելով եկեղեցիին տանիքէն ներս կը մտնէ և առանց իր վրայ ուշադրութիւն հրաւիրելու կ'երթայ անխօսիկ մը ամպիոնին գագաթը կը նստի։ Տէրը կը չարունակէր քարոզել և պերճախօսելու համար թեւերը, ձեռքերը և գլուխը ազնուութեամբ կը չարժէր՝ արտասանած կարեւոր բառերը չեշտելով։ Կապիկը ամպիոնին վրայէն կը սկսի իր տիրոջը չարժմունքները «կեղծել», թեւերը վեր վերցնելով, գլուխը աջ ու ձախ դարձնելով եւն.։ Ժողովուրդը կը նշմարէ ասիկայ և ոմանք ալ կը սկսին ծիծաղիլ։ Քարոզիչը՝ նախ չհասկնալով, կարեւորութիւն չի տար այս ծիծաղներուն զորոնք կը վերագրէ «ժողովուրդին քմահաճոյքին»։ Բայց հետզհետէ ծիծաղները կ'աւելանան, քարոզիչը այն ատեն բարկացած ձեւերով կը շարունակէ իսօսիլ՝ ինչ որ կապիկը անդադար կը կեղծէ։ Կղերականը կարծելով որ ժողովուրդին մէջ մի քանի Բողոքականներ կը գտնուին և ատոնք են ծիծաղներուն չարժառիթը, թեւերը վեր վերցնելով բարկութեամբ կը գոչէ,

—Ա՜յլ՝, Լուտէր երբէք և երբէք չէ ըմբռնած Կաթողիկէ ուղղափառ և կեղեցին...եւն.։ Այս անգամ ծաղրելի կապիկը տիրոջը ձեւերը կը չարաղանցէ որով ժողովուրդը կը սկսի բարձրաձայն խնդալ։ Քարոզիչը կը նշմարէ որ ամէնքն ալ դէպի ամպիոնին գագաթը կը նային, կը հասկնայ թէ հոն բաներ մը կը դառնայ կոր, ուստի գլուխը ծռելով դէպի վեր կը նայի և իր սիրելի կապիկը տեսնելով պատճառը կը հասկնայ, կը սկսի ինքն ալ խնդալ ու յետոյ ըմբռնելով որ կարելի չէր քարոզը չարունակել այդ կապկութեան մէջ, ժողովուրդին դառնալով ժպտադէմ կ'օրհնէ և ամպիոնէն վար կ'իջնայ... կապկին ալ այնպէս կ'ընէ, (ժպտադէմ օրհնելով ամպիոնէն վար կ'իջնայ)։

(Թռչառական հայնոը, Լուտէրի պաշտպան, հէ՛։ Բաղաքակրթութիւնը տեսէք որչա՛փ յառաջացած է. չատ իրաւամբ, եթէ երբէք միչտ եղելու-թիւնը 16րդ դարուն մէջ պատահեր՝ հաւատի եղէք թէ այդ չարաճճի կապիկը անմիջապէս կը գլխատէին....)։

ՊԱՐՈՆ՝

ԽԱՐԻՃԻՅԼ

ԲԷԹԵՐՍՊՈՒՐԳՏԱՆ իշար օլունտուղունա նագարէն Իռուսիա իմբերաթօրունուն վալիէսի, քրէնս վէ բրէնսէս Վալտէմար իլէ պիրլիքտէ էթուալ Բօլէր սէֆինէսինէ բաքիպէն, Գօրչնհակա ազիմէթ իմմիլէր տիր։

ԵՈՒՆԱՆԻՍԹԱՆԸՆ Օրօթատ նամ մէքթէպ սէֆինէսի՝ Մաթատան Նաբօլիսէ կիմիլ տիր։

ԱՄԷՐԻԳԱՎԼԱՐՍԱՆ միթէչէքիլ պիր սէնտիգա՝ Իսկիլիզ լիսանը իլէ Գարիբէտէ պէօսիւք պիր կաղէթա ինտա իսէէք տիր։

ՊՈՒՐԲԻԵՇՏԷՆ իշար օլունտուղունա կէօրէ, Բուլանիա վէ Ավսթրիա պաչ վէքիլէրի պիր սաամ գառար միւլագաթ իմմիլէր տիր։

ԵՈՒՆԱՆ հիւքիւմէթի՝ պէյն էլ միւէլ միւրաղապէի մալիյէ գօմիսիոնունտան ալտըղը պիրը միլիոն տրանմիսի՝ միլլի պանգաեա թէվտի իմմիլ տիր։ Պու բարա՝ 1901 էյնէսինին իլգ ալթը այր զարքունա հուսուլէ կէլէն գալա վարիտաթը հիւքիւմէթ պիտ օլան գըմբրիմիր։

ԲԷԹԵՐՍԳՈՒՐԳՏԱՆ պուլունան Նուսան գրալիմասը Օլկա հազրէթլէրի՝ քէրիմէի բրէնսէս Մարի իլէ, եազընտա Գավգասիաեա կիտէճէի Բէթէրսպուրկտան իշար օլունտուեր։

ՏՕԳԹՕՐ ԴԱՅԹ՝ Ալմանիանդն էվրօբա սէվլէթլէրիյլէ Միւթթէֆիքի Ամերիգանդն էմբերիալիզմ բօլիթիգասը ալէյհինտէ պուլունմասընը հիւքիւմէթէ թավսիյիէ իլէ Ալմանիա միւսթէվլէքեաթընա չիմտիքի մէվգբինի մուհաֆազա էմէլինտէ իսէ, Ամերիգասընն Բան-Ամերիգանիզմ մէսլէքինէ տախի գարշը պուլունմասը լազըմ կէլէճէկի ֆիքրինտէ պուլունտուեր։

ԳՕԼՕՄՊԻԱ հիւքիւմէթինին Վաշինկթօն սէֆիրի՝ պիր միւլագաթատ ատմիշ տիր քի. Վէնէզուէլլա բէյնը հիւքիւմէթի ժէնէրալ Դասթրօ թարաֆընտան սէֆանը հարպիյէ իլէ Գօլօմպիաեէ ասքէր կէօնտէրիլտիեի սահին իսէ, պու մուամէլէ՝ իլանը հարպ տիմէք օլաճաղընտան, անվալ քէսը վէխամէթ իսէէք տիր։

ՎԱՇԻՆԿԹՕՆՏԱ խարիճիյէ նէզարէթի՝ Վէնէզուէլլաեէ ասքէր սէվգ օլունտուգ օլունմատընը հագընտա Գօլօմպիատան խապէր պէքլէմէքտէ տիր. սէվգբյեաթըն մուհարէպէի թէվլիտ իսէպիմէսի իմիպարբյա, պու խապէրլէր՝ էհէմմիյէթի հալ օլաճագլար տըր։

ԳԱՐԱԳԱՍԱՆ չէքիլէն պիր թէլեգրաֆնամէէ կէօրէ, Գօլօմպիա սահլէրի՝ Վէնէզուէլլաեէ կիրմիլէր տիր։

ՎԷՆԷԶՈՒԷԼԼԱ Վէ ԳՕԼՕՄԲԻԱ.— Վենէզուէլլա վէ Գօլօմպիա հիւքիւմէթլէրի արաբնտա պիր մուհարէպէ գարիպ իւլ վուգու տըր, Գոլօմպիաեա գուվվէթի ասքէրիյէ սէվգ իսիմիշ օլմասընա նազարէն, իմիթիաֆքն հարպա միւնձէրը օլաճաղընա չլուպէ գալմասը տըր։ Գոլօմպիա հիւքիւմէթի՝ Վէնէզուէլլա բէյնը հիւքիւմէթինին հարէքեաթը խասիմանէսինէ գարշը, հիւքիւմէթին հալի օլտուղը տոգուգ վիլայէթ վալիսինէ ասքէրին սիլահ ալթընա ալընմասընը էմր իմմիշ տիր։ Գոլօմպիա սահլէրի՝ Գոգա վիլայէթի տասիլինտէ քէնտի գուվվէթլէրինէ միւսաիի օլան խասիմլէրինի պիր հէզիմէթ տիւչար իմմիշլէր տիր, Վէնէզուէլլա հիւքիւմէթի՝ մուհարէպէ իմմէգ իչին լազըմ կէլէն ագճէեէ մալիք ալեիլ տիր։ Մուհասէմէ իւզերինէ, էսասէն չանանը էնտիչէ օլան ավվալը մալիյէ՝ պիր գաթ տանա վէխամէթ քէսպ իյլէմիշ տիր։ Թիճարէթխանէլէր՝ Ամերիգա վէ Եվրոբաեա մէքթուպլար կէօնտէրէրէք, թիճարէթ էշեասը կէօնտէրմէմէէրինի թէնպիհ վէ իհթար իյլէմիշլէր տիր։ Կէօմրիւք վարիտաթը տախի թէնէզզիլ իյլէմիշ տիր։ հիւքիւմէթ՝ մէմուրին մասաչաթընտան եիւզտէ էլլի նիսպէթինտէ թէնզրզաթ իճրա իյլէմիշ տիր, տիհուսը խարիճիյէ թաղսիթլէրի վերիլէմէմէէք տիր, թիճարէթ տուրմուշ տըր։ Թիճարէթ թիճարէթխանէլէրինի գարամաղտ մէճբուր օլուեր։ Հէր իքի հիւքիւմէթ իսթիդրաղ ազարտնա վէ մուհարէպէ մէսարիֆի թէսարիֆինէ մէճբուր օլտուղլարընտան, էճնէպի հիւքիւմէթլէրինին ալաճաղլարը արթաճաղ տըր. չիմտիեէ գատար էճնէպի հիւքիւմէթլէրի հէր իքի մէմլէքէթտէ տաբի պիր չօգ իմթիազլար այմըշլար իսի։

Ամերիգանդն Մաչիզ թոր չէքերի՝ Ժամիդ ատասընա մուվաֆըլէթ իյլէմիշ վէ Գօլօմպա միւթէվէճճիհէն հարաքեթ իմմիշ տիր։

Թրինիթէ ճիհէթինտէ միւշտէտ իսիլմիշ օլան Վէնինթա նամ Ալման քրաղէօրի՝ պու այ նիհայէթինտէ Գոլօմպա մուավսլէթի իյլէհէէք տիր։ Մէղքիւր քրաղէօր՝ Բիօ տը Ժանէյրոտան կէլիւեօր. պու կէմինին օրասա պուլունմասը միւնասիպէթի իլէ, Ալմանեա Իմբէրաթօրը Հաշմէթլու Վիլհէլմ հազրէթլէրի իլէ Պրազիլիա Բէյնը հիւքիւմէթի արաբնտա թէսթի իսիլէն Թէլէկրաֆնամէէրին Ամերիգաի ճէնուպտէ չիմտի ճէրէեան իսէն ահվալ իլէ միւնասիպէթի վար տըր։ Իմբէրաթօրը միշարիլէյհ. հազրէթլէրի Բիօ տը Ժանէյրօ պահրիյէ իտարէսինէ թասվիրէրինի կէօնտէրմիշ վէ պու միւնասիպէթէ մէհալիյէթ քեռանէ նութղլար իրտա իսիմիշ տիր։ Մուչարիլէյհ Ռազրէթլէրինին Պրէզիլիա հիւքիւմէթի հագզընտա ըզնար իյլէտիքլէրի թէվէճճիհ՝ Հիւքմաթը Միւթթէհէի Ամերիգա մահթաբէթընն միւնագաշաթընը վրէնիպ օլմուշ տըր։

Պէրլինտէ ճէրմանիսթէր՝ Գոլօմպա քրաղէօր կէօնտէրիլմէսինտէն բէք գմնանն տէեիլ տիրլէր. պունդարը միւթալէալարընա կէօրէ, մուհասէմէի հազրէթ՝ Միւթթէֆիգաի Ամերիգանդն թէվսիֆ մէմալիք բօլիթիգասընա մանի օլմագ իւզրէ, Ալմանեա իչուն էն միւքէմմէլ պիր ֆուրսաթ տըր։

ՊՕՀԷՄԻԱ գրալլարընն մահէլը իգամէթլէրի օլան Գարվիվիթին (Գարլսթայն) Շաթօսընտան կէչէն սար զարքընտա գալտըրըլարագ Վիէննա միւզէսինէ նազլ օլընան թապլօլարընն եինէ Պոհէմիաեա իստէ իսիլէճէկլինի Իմբէրաթօր Ֆրանսուա Ժօզէֆ հազրէթլէրի Պոհեմիա մէճլիսը իւմիրասընա պէեան իմմիշ տիր։

Պու թապլօլար մէյանընտա մէշհուր Պոհէմիալը բէսսամ Թէօտոր տը Բօքրն իքի ադիլլէր նամ թապլօսը իլէ թարիխմէ բէք մաշհուր Խաչելոմթիւն բէսմի պուլունուեր։

ՏՈՒՎՐՏԱՍ Ալման զբրկրսը Շթայնրն միւրեթթիսաթը չէրեֆինէ վերիլէն պիր զեհաֆէթտէ, Լոնտրա Ալման սեֆարէթի թէրճիմանը թարաֆընտան Ինկիլիզ օրտուսը վէ ասանմասը չէրեֆինէ իտարէի ագտան օլունարագ՝ Ալման վէ Ինկիլիզ միլլէթլէրինին պիր ճինսէ մէնսուպ օլմասը սէպէպինտէն, պիրիսիրլէրինէ հագբգի ասսի օլմալարը լազըմ կէլէճէեի տերմիսան օլունմըշ տըր։ Տուվր պէլէճիյէ բէիսի՝ էսասեը բէիսի՝ ումաամ Եվրոբա տուէլը պահրիսէ իսիթասպէն պիր թարիրաթը ումումիյէտ կէօնտէրէրէք, սէհանէթը մէղքիրէ՝ ճրանսա պահրիսէ նէզարէթէն թարթը հիմտէեէսինտէ օլարագ իճրա իսիլէճէկինէն պանալէ, հէր հանկը վարար գումանտանը պու պալօնա թէսատիֆ իսէճէք օլուրսա, տէնիզ իչինտէ պուլունտաղ գուվվէթլի գապլօլար իլէ պալօնա բատթի իսիլմիշ օլան աղըր ալէթլէ միւսատէմէէն սագընմասը խուսուսունդն պահրիյէ մէճմուրլարնա թավսիյէ իսիլմէսինի իլթիմսան էլէմիշ տիր. պալօն՝ Թուլօն լիմանընտան գալագճագ վէ ըէֆագաթընտա սէրի իւս սէր պիր վարար պուլունճագ տըր։

Էռնսի սէհանթատ, պալօնտան, թէսատուֆ իսիլէճէք սէֆինէլէրէն իմտատ թանկ օլունմասը միհթիմլի օլուգունտան, պէօյլէ պիր հալ վուգուսունտա գարատանլարընն քէմալի սրգգաթլէ պալօնա կաղլաշմալարը թավսիյէ օլունուեր. պալօնատքիլր կիճէ վագթը իսթիմտատ իթմէք իսթէրլէր իսէ, Դոսքոն մէշալէսի նամը վէրիլէն պիր մէշալ եագճաճգլար տըր։ Իմթիմտատ կիւնտիւզ վուգու պուլուրսա, պալօնատն Ֆրանսրզ պայրաղը չէքիլէճէք վէ պու պայրաղ պիր ֆէլսաֆէյէն գօրգուլտուգունա տէյլէլէր իսէճէք տիր։

Կէճէլէրի պալօն՝ օն ալթը գառէմէէն 328 գառէմէ գառար եիւքսէլէպիլէճէք վէ այրդ հավատա օն մի մէսաֆէսէն կէօրիւլէպիլէճէք տէրէճէսէ պէեաղ պիր էլէքթրիգ զրեասը նէյր իսէլճէք տիր. էկէր պալոնուն մախինէթինտէի վարարլա իրթիսաթը քէսրիլճէք օլուր իսէ, էլէքթրիգ զրեասը եէրինէ պաչգա պիր պէեաղ զրեա իչալ օլունճագ տըր։

ՏԱԼԽԻԼԻՅԼ

ՍԷԼԱՄԼԸԳ ՐԷՍՄԻ ԱԼԻՍԻ

ՍԷԼԱՄԼԸԳ ըէսմը Ալիսի տէնքի կիւն Համիտիյէ ճամիի չէրիֆինտէ ֆէրա գըլընմըշ տըր։

ԹԷՊԼԻՂԱԹԸ ՐԷՍՄԻՅԷ

Տիւնքի ճիւմառա կիւնի Սէլամլըգ ըէսմը պլսիսինէն սոնրա, չատան պուլրուլան միւսատատէի Սէնիյէէի Հաղրէթը Բաշիչանի իւզերինէ, Ամերիգա սէֆիրի էսալէթլու Մ. Լէյման ճէնտարլարը վէ պատէհու Ալմանիա մասլահաթկիւզարը Պարօնտ տը Վակէնհայմ վէ սոնրա Բուլմանիա մասլահաթկիւզարը Մ. տը Բօս ճէնտարլարը՝ տուրթը զայրը բէսմիյէսէվ Հուզուրը Շէվքէթմէվիռուը Հաղրէթը Թաճառրտէ չէրէֆը միւսուլէ նամի օլմուշլար տըր։

ՊՐԻՆՍԷՍԻ սէֆիրը սապլզը Գարթէճօորի էֆէնտի հազրէթլէրինին խիթամը մէէմուրիյէթինէ տտար թաթիր պուլրուլան Նամէի Հիւմայունը ճէնտարը Թաճառրի Պէլճիգա հիւքիւմէթինէ թէպլիմ իսիլմիշ տիր։

ՅԷԽՍՄԷԹԼՈՒ Տիւզ տը Մէքլէնպուրկ իլէ զէվճէէի միհթէրէմէէրի՝ Տէրասատէթտէ պուլունտուգլարը զէման իպրաղ պուլրուլան մէրասիմը մինանսինտանտէն նայի, պու քերրէ Զաթը Հաղրէթը Բաշիչանինէ թէչէքիւրթը պիճառանէէի չամիլ պիր գիթա թէլէկրաֆնամէ քէչիտ իյլէմիշլէր տիր։

ՄԻՀԱՅԱՃԸ ԹԱՄԻՐ պիր հալէ պուլունան Բէնտիք բիւսումաթ տարէսինին քէչիֆի իչուն, Բիւսումաթ էմանէթը ճէլիլէսի միյմար մուավինի Լիւսան էֆ. Իւամ գըլընմըշ տըր։

ԽԱՐԹՈՒՄՏԱՆ պաղը ատէրէ գատատ պիր չըմնտրֆէր իսթիթը ինչասընա գարար վէրիլմիշ տիր։

ԻԹԱԼԻԱՆԸՆ Տէրսատէթ սէֆարէթի թիճարէթ մէէմուրը Մ. Գարմէլօ՝ Իթալիա պէլտէլէրինին էքսէրլինի զիեարէթ իտէրէք միհթէատտա ներլէրէ գօնֆէրանսլար վէրիքտէն սոնրա, չէրիմիզէ ավէէթ իսթիմշ տիր. մուամաիլէյ՝ Տէրսատէթտէ իգամէթ իթմէք չարթը իլէ Պուքրէշ սէֆարէթի թիճարէթ մէէմուրլուղը վալիֆէսինինտէ տէրէճէսինտէ փոխէճէք տիր։

ՏԷՎԼԷԹԸ Ալիյէէվէ Սուլթանիսթան թիճարէթ մուահէտէսի մուրախասլարը՝ տիւն տախի իճրա իսէճէք, Ամերիգատտա գալէմէ ալընան բրօժէիի նազարը միւթալէատաս կէչիրմիշլէր տիր։

ԲՕՐԹ ՍԱՒՏՏԷ բազար իրթէսի կիւնի վէպատան պիր քիչի վէֆաթ իթմիշ տիր։

ԳԱՉԱԴՃԸԼԴՂԸՆ մէնին իչուն սէվանիլը Օսմանկիէտտէ իճրան թէֆթիթ-

(¹) «Կոյս անտառ» ըսելով պէտք է հասկցուին այն անտառները ուր սակաւին մարդ ոտք կոխած չէ և կամ թէ խորը չէ թափանցած։

(¹) Պիւֆոն.— հռչակաւոր բնագէտ և Ֆրանսայի մեծագոյն գրագէտներէն մին, ծնեալ ի Մօնպարտ 1707ին և վախճանած 1788ին։ «Զորքոտանիներու բնական պատմութիւնը» գրած է որ մինչև այսօր մեծ յարգ մը ունի։ Պիւֆոն էր որ երբ ընդունուեցաւ իբրև Ակադեմիոյ անդամ, իր բանախօսութիւնը մէջ ըսած է «Ոճը նոյն իսկ մարդն է», խօսք մը՝ զոր գրագէտները յաճախ կը յիշեն։

չաթ խալէնք սէֆիկնէլերին մէսարիֆի՝ Պարիսէ նէզարէթ վէ Բիւսումաթ էմանէթը ճէվիլէլերի իլէ թիւթիւն վէ թէկպէքի Բէժի խարէլերի թարաֆընա վէրիլէճէք տիր։

ԽԻՆ ՎԱՎԻՏՏԷ.— Սէլանիկէ իբի սաաթ մէսաֆէսէ վագը Արապա Չիֆթլիկնէ պիր Բում գատընը՝ էքիզ զարագ տոզուրսուզու իբի էրքէք չօճուզունա՝ պիրտէն թէլէֆ իթտիեի իշիտիմիշ տիր։

ԷԼՄԱՀՐՈՒՍԷ սէֆիրէսի պաշ մաքինիսթինին զէվզէսինէ Մըսըրա չըմէնտֆէր լօգօմօթիֆի չարբարագ, մէզպուրէ տէրհալ վէֆաթ իթմիշ, վէ մեզքիր լօգօմօթիֆ գօնտիքթէօրի իլէ իբի աթէշճի թէվզըֆ իսիմիշ տիր։

ԱՆԴԱՐԱ. վիլաեթի տախիլիտէ քեանի Պալա վէ Զիր, Եապանապատ վէ Զըպուզապատ գազաները բօսթա չուպէլերինճէ եալընզ տամ մէքթուպլար վէ եվրագը բէհմիեէ գապուլ օլունմագտա օլմուշը հալէ, պաղը մահէլէրտէն օրալար իչուն թէսհիւրլիմէքթուպլար գապուլ վէ սէվգի խիլմէքտէ օլտուղը, վիլաեթը միչարիլէյնա պաշ միտիրիսլիքինէն պա թանրիրաթ իչար զըլընմըշ վէ մէգքիր չուպէլէր մէհմուրլարը միքէֆքէլ օլմատըզը կիպի, բօսթա չանթալարընա զապթիյէ մարիֆէթի իլէ սէվգ խիլմէքտէ օլմասընա վէ գիեան վուգուբնտա թաղմինաթ ճիհէթի իչուն էլտէ եվրագը բէհմիյէ պուլունմամահաղընտան, օլ սուբէթլէ թէսհիւրլի մէքթուպ սէվգի մանզուրատան սալիմ օլամահաճաղընա պէտէն, պատէտա չուսապաթը մեզքիրէ իչուն թէսհիւրլի մէքթուպլար գապուլ խիլմէմէսի թէլեկրաֆ վէհբօսթա նէզարէթինտէն իճազա իստէնիլրէ պիլտիրիլմիշ տիր։

«ՏՕՅԶԷ ԼԻՎԱՆԴ ԼԱՅՆԷ» նամ Սլման սէյրը սէֆինի չիրքէթինին Տէրսաատէթ աճէնթէլէրի թարաֆընատա վէրիլէն խթիտանամէտ, չիրքէթին օն սէնէտէն պէրի մէմալիքը մահրուսէի Շահանէ լիմանլարընա մուայէնէ վաղբթլարտա կիսիպ կէլմէքտէ օլան վաբօրլարընին իչ սէնէտէն պէրի Սուրիյէէ սէվահիլի արաբտա տախի մանթազատէն սէյր ու սէֆէր իսէրէք, Օսմանը բօսթա չանթալարընը տախի գապուլ վէ նագլ էյլէմէքտէ օլտուղը պէնանը իլէ, սահր վաբօր չիրքէթլերինէն ֆէնէրլեր րիսսումընճա նախլ օլտուգլարը թէնզիլաթտան, մեզքիր չիրքէթ տախի հիսսէմինա օլապիլմէք իչուն, Օսմանը բօսթա չանթալարընը պունտան սոնրա տախի իճբրէթսիզ նագլ իսէրէք, Ալմանիա բօսթա չանթալարընան պաշգա էճնէպի բօսթասը գապուլ վէ նագլ իթմէկէճէքլերինտէնվէ գօլի բօսթալարը տախի Ալմանիա գօլի բօսթալարը կիպի, այնը չէրթիլէ գապուլ խէճէքլերինտէն պանալէ, բօսթալարը մըզըն նագլիյէթը խուսուսընտա մեզքիր չիրքէթ վաբօրլարընին իպրաղ խէպլիլեճէկի խրատէմատան աղալար, սահր էճնէպի վաբօր գումանիալարընին նախլ օլտուգլարը պաղը իմթիհազաթատան պունարընն տախի միսթէֆիտ օլմաղա միսթաճաղ օլտուղունա տահր պիր զըմա չէհատէրնատ իթտը խթիտա օլունմուշ, վէ պու թէքլիֆ չանանը գապուլ վէ մէմնունիյէթէ կէօրիլէրէք, չանթալարըմըզընը վէ լիւզումը հալինէ բօսթա բաքթէլերինին պուգումանիա վաբօրլարընա թէվֆիկ խուսուսունին իճապ իսէնլերէ թէպլիղի թէլեկրաֆ վէ Բօսթա Նէզարէթը Ամիրէէսինտէն պիլտիրմէմ պաշ միտիրէրէ իչար պույրուլմուշ սրը։

ՍԱԱՏԷԹ բէֆիզմէնդը թէքբարէն ինթիշարա պաշլամըշը՝ մա էլ մնար անլաշըմըշ տրը, սէվամը մուվաֆֆաղէյէթի թէմէննի իսէրիզ։

ԵՎԱՎԷԼԻ կիւն Բօսֆոֆտան կէլիպ, Նիգոլաեէֆ կիսէն Նաթալիա խանումէ պիր Բուս վաբօրա՝ ֆուրթունատա թուրմուշ վէ Ամէրու Պուրկաղ եագընընտա գարահա տիշմիշ տիր, վաբօր՝ իմատա պէքլէմէքտէ իլէն, սահիլտէն պու ֆէլաքէթի կէօրէն Բուս պիր սանտալը՝ վաբօրա կիսէրէք, գաթթանը վէ թահիֆ իլէ հօշնուլարը սահիլը սէլամէթ կէթիրմիշ վէ քէնտիսինէ վէրիլէն մինքեաֆթը նագտիյէէթի մէրտանէ բէտա, վէ Վաղիֆէլի ինսանիյէէնին իսթրէթլէ եարբլմասուպ, մէճճանէն եարբլսաղընը պէկեան իթմիշ տիր։

ՊԻԹԼԻՍ վիլաեթինէ թաթիրաթը թըպպիյէէտէ գուլանըլմագ իսպրէ, իբի ատէտ բիւլմրիպաթէօր իլէ պունա մախսուս պիր գաթ էլպիսէնին սաթըն ալընմասը՝ թէդարրուր իթմիշ տիր։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՍԹԱՆ Էմարէթինին եէնի թապ իթտիրտիկի բօսթա բուլլարը՝ իլէ ալբդ մուսապէրէ վարագալարը հոկումաթբրտէն իթիպարէն, մէվզբի թէսավիլէ գօնուլաճագ իմիշ։

ՖՐԱՆՍԱ սէֆարէթի մախսէթինէ մէմուր սէֆինէ՝ տիւն Ֆրանսաեա միսիէլէճճիհէն լիմանըմըզատան ազիմէթ իթմիշ տիր։

ԹԻԼԶԻ վէ իթտաը մուգթէզալ իրատէի Սէնիյէէտէն պուլունան մասչը ումումի՝ տիւն Պապը Սէրասքէրի մէմուրլարընա սասքիրը Շահանէէ վէրիլմէկէ պաշլանտըզը խապէր ալընմըշտըր։

ՀԷՐ ՍԷՆԷ օլտուղու կիպի, պու սէնէ տախի սասքիրի Շահանէէ իսզիմ թէվֆիի խուսուսունա իրատէի Սէնիյէէ չէրէֆիսիթէալիզ պույրուլմուշ տրը։

ԹԷՐՃԻՄԱՆԸ Տիվանը Հիմայուն վէ թէշրիֆթը ումումիյէ նազրը աթուֆէթլու Իպրահիմ պէյ էֆէնտի հազրէթլերինին Դարլսպատտա պուլունան մախտումլարը պէյ էֆէնտիներին նամիզատ պուլունտուգլարը՝ մաէթթէէսիֆ խապէր ալընմըշ տրը։ Քէսպը արհէթ իթտէսի՝ էլթաֆը Իլահիյէէնին թէմէննի օլունուր։

ՇԷՐԻՖՄԻԹԷԱԼԻԳ պույրուլան իրատէի Սէնիյէէնէ իմթիազլէն Ֆիմատատ թիճճար թարաֆընատան էմթաամ թիճարիյէէլերի մարգալարընն մուսատտագ սուբէթլերի իչուն, Բիւսումաթ իտարէսինէ 25 զրուշ բէմ թէէսիյէ խիլէճէք տիր։

ԲԱՐԻԶ ՊՕՐՍԱԸ

ՊՈՒ ԿԻՃԷՐԻ

Օգոստոս 30, 1901

Կազէթամըզընն թապը էնտասընա գատար Բարիզ Պօրսասը ճէավէլէի մաթպասրզա վիւրուա իթմէմիշ տիր։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Մչոյ փոխ-առաջնորդ Տ. Յովհաննէս Ծ. Վարդ. Մուրատեանց չորեքշաբթի օրը ի Պատրիարքարան հեռագիր մը ուղղելով, թեմական գործերու կարգադրութեանց համար, նորընտիր Պատր. Փոխանորդ Տ. Խոսրով Ծ. Վարդ. Պէհրիկեանին՝ իր պաշտօնատեղին փութացումը կը շեշտէր։

—Ս. Պատրիարք Հայրն առջի օրը ընկերակցութեամբ Պատրիարքարանի Ա. Գործակատար Տէր-Ներսէսեան Տիգրան էֆ.-ի, Կայս. Պալատ գնաց, և տեսակցութիւն մը ունեցաւ Կայսերական Ա. Բարուղար Վսեմ. Թահսին Պէյին հետ։

Նոյնպէս, Նորին Սրբութիւնը այցելութիւն տուաւ Նոյն օրը Բ. Դուռը, և տեսակցեցաւ Նախարարաց ոմանց հետ։

—Վեհափառ Սուլթանի Գահակալութեան 26ՐդԱ տարեդարձի առթիվ զոր գիշեր կատարուելիք լուսավառութեանց համար այժմէն մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին Ազգային Պատրիարքարանի մէջ, ուր մեծարանքներ և ընդունելութիւններ պիտի ըլլան և Մայր-Վարժարանի երգեցիկ տղաքը՝ Նորին Վեհափառութեան ձօնեալ մաղթերգներ պիտի գեղգեղեն։

Այս բարեբասիկ առթիւ, նոյնպէս փայլուն լուսավառութեանց համար ոչ նուազ պատրաստութիւններ եղած են՝ Երուսաղէմատուն, Ս. Փրկչեան Ազգ. Հիւանդանոցը, Խասգիւղի Դպիրեան Որբանոցը, և այլ ազգային հաստատութիւնները՝ օրուան խանդավառութեանց և ոգեւորութեանց ըստ արժանւոյն մասնակցելու համար։

—Ս. Պատրիարքի Անձնական Դիւանի անդամներէն Տ. Տիրայր Վարդ. Բ. Մարգարեան Նորին Սրբազնութեան հրամանաւ, վաղը առաւօտ Պէյօղլուսարէի Ս. Հռիփսիմեանց եկեղեցին յատուկ պիտի պատարագէ և քարոզ խօսի ի հոգեւոր մխիթարութիւն ժողովրդեան։

—Երուսաղէմի Ս. Յարութեան Տաճարի զանազան մասերուն մէջ նորոգութեանց պիտի ձեռնարկուի երեք բաժանակից ազգաց կողմանէ։ Յայտնի է որ այդ մասերը կը վերաբերին Հայոց, Յունաց և Լատինաց։ Երեքն ալ բաժնեկից Ս. Տեղեր ունենալէ զատ այդ վեհապանծ տաճարին մէջ, ուրոյն ուրոյն արքավայրեր ալ ունին, ինչպէս մէկ կարեւոր մաս մ'ալ՝ Հայոց կողմանէ Խպտիներուն տրուած է։

Ս. Յարութեան տաճարը՝ պարբերաբար մասնակի նորոգութիւններ տեսած է։ Շուրջ 20 տարիներ առաջ, հոգելոյս Տ. Եսայի Ս. Պատրիարքի օրով՝ երեք ազգաց համակամ որոշմամբ նորոգութիւններ եղան. սակայն այն ատեն՝ մեր Վանքի միաբանութիւնը՝ անձնական կամ եսական խնդիրով մը զբաղած ըլլալուն, շատ չկրցաւ օգտուիլ այդ պատեհութենէն, ու միայն Յունը և Լատինը պարագային օգուտ քաղելով, Ս. Յարութեան տաճարին մէջ իրենց յատուկ սեպական տեղերը նորոգեցին և ոսկեզարդ դրուագներով պայծառացուցին։

Կը յուսանք որ այս անգամ չնորհիւ քաջարթուն Ամէն. Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարք հօր չրջահայեցութեան, օրուան պարագային օգտուելով՝ ո՛չ միայն քսան տարիներ առաջուան հարկն ու անհրաժեշտութիւնը զգացուած նորոգութիւններուն պիտի ձեռնարկուի, այլև ներկայ կացութեան մէջ՝ հանդէպ մրցակից քրիստոնեայ ազգաց, Ս. Յակոբեանց Մայրավանքին Արժանապատուութիւնը պահանջող նորոգութիւններն ի գործ դրուելու համար, երբէք քան երբէք պէտք եղած ջանքերն ու զոհողութիւններն չպիտի զըլացուին ի փառս Ազգին, և ի պարծանս ազգապարծանք Ս. Յակոբայ մեզուաջան միաբանութեան։

—Բարերգի Նորընտիր առաջնորդական Տեղապահ՝ Տ. Արիստակէս Վարդ. Խաչատուրեան, որուն թէ՛ Քրիստ և թէ՛ Ակնայ մէջ կատարած բարւոք պաշտօնավարութիւնը՝ Բարերգեցոց ծանօթ ըլլալով, այս անգամ Բարերգի Կրօնական և Քաղաքական Ժողովներն խնդրած են Ս. Պատրիարքէն որ Նորին Գերապատուութեան՝ իր պաշտօնատեղին առաքումը փութացուի։

—Բաղէշի Առաջնորդ Տ. Եղիշէ Վարդ. Զիլինկիրեանի եպիսկոպոսացման համար՝ Տ. Մաղաքիա Սրբազան Պատրիարքին յերուսաղէմ ուղղած պաշտօնագրին պատասխանը եկած է Պատրիարքարան, և պիտի ներկայացուի Խառն Ժողովոյ յառաջիկայ նստին։

Երուսաղէմայ Ամէն. Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարք լակոնական պատասխան մը տուած է, յայտնելով թէ՝ Ս. Յակոբայ Վանքին պէտք է Տ. Եղիշէ Վարդապետ. ուստի առանց ատ և անդ մնալու՝ կրնայ վերադառնալ իր միաբանութեան կեդրոնավայրը։

Ուրիշ խնդիր է որ Ազգ. Վարչութիւնը ընորին Գերապատուութիւնը տեսնել կը փափաքի Բաղէշի վիճակին վրայ եպիսկոպոսական ձեռնադրութենէն առաջ, ի գնահատութիւն Նորին քառամեայ բարւոք պաշտօնավարութեան։

Ըստ մեզ, Տ. Եղիշէ Վարդ. Զիլինկիրեան, Բաղէշի կամ ուրիշ վիճակի մը վրայ Եպիսկոպոս ըլլայ թէ ոչ, ըստ ինքեան Եպիսկոպոսցու մ'է նոյն իսկ Ս. Երուսաղէմի համար ալ, քանի որ անոր արժանիքը արդէն գնահատուած է Նորին Ս. Օծութենէն, Ազգ. Կեդր. Վարչութենէն և Ս. Երուսաղէմայ Առաքելայաջորդ Պատրիարքութենէն։

Արդարեւ Եկեղեցական կայ, որ Եպիսկոպոսութեամբ կը բարձրանայ։ Եկեղեցական ալ կայ, որմով Եպիսկոպոսութիւնը կը բարձրանայ։

Ահա՛ այս երկրորդ դասակարգին վերաբերող և Հայ եկեղեցականութեան ճշմարիտ փառքը աւելցնող հոգեւորականներէն մէկն է նաև Բաղէշի ազգընտիր Առաջնորդ՝ Տ. Եղիշէ Վարդ. Զիլինկիրեան, որ տակաւին Վարդապետական Մայրագունութեան աստիճան իսկ չունի, մինչդեռ երկրի նախընծաներն ու նորընծաները՝ Մայրագունութեամբ կը սնանին ու կը խրոխտան ատ և անդ, ու մամլոյ միջոցաւ ի դէպս և յանդէպս յանուն պատգամներ կ'որոտան։

—Ուշադրութիւն մեր այսօրուայ առաջին յօդուածին՝ որուն ստորագրութիւնը պէտք է կարդալ —եթէ արդէն չէ ուղղուած,— Ն. Ճ., և ոչ թէ Ն. Շ. ինչպէս որ վրիպանքով մը տպուած է հրատարակուած թիւերու մէկ մասին մէջ։

—Ռուսիոն. Խորհուրդը իր երկրի նախին մէջ հետեւեալ խնդիրներով զբաղեցաւ։ 1. «Բարոյական դաստիարակութեան» դասագրքին քննութիւնը կատարուած և արդիւնքը տեղեկագրուած էր. Խորհուրդն ըստ կանոնի որոշեց նոր քննութեան մը յանձնել և ըստ այնմ անօրինել պարտ ու պատշաճը։ 2. Առաքաքաղաքին Յարութիւն էֆ. Անդրէասեան երկրաչափութեան դասագիրք մը յօրինած լինելով, անոր ձեռագիրին ներկայացուցած էր յետ քննութեան վաւերացնելու և գործածութիւնն արտօնել տալու համար Ազգ. Վարժարանաց մէջ։ Խորհուրդը ուշադրութեան առաւ այս աշխատասիրութիւնը և որոշեց ստուգել նախ թէ՝ անոր պատրաստութիւնը կը համաձայնի՞ Ազգ. տարրական նախակրթարանաց ուսմանց ծրագրին և յետ այնորիկ արտօրինելու պարտ ու պատշաճն։ 3. «Նոր Դպրոց» անուն գրքին քննութեան արդիւնքը տեղեկագրուած էր. խորհուրդը որոշեց զայն երկրորդ քննութենէ մը անցընել և յետ այնորիկ ըստ կանոնի անօրինել պարտ ու պատշաճն։ 4. Ոսկէ առաջ Եւդոկիոյ առաջն. փոխանորդն տեղւոյն մէկ քանի ուսուցչաց համար ուսուցչական ձեռնհասութեան վկայական խնդրած էր. ըստ որում հարցքննութեանց վերաբերեալ գրաւոր փորձերն չէին դրկուած, որոշուեցաւ հարցքննութեանց հրահանգին տրամադրութեանց համաձայն պահանջել զանոնք, ըստ այնմ իւրաքանչիւր ուսուցչի կարողութիւնն գնահատուելու և արժուելու համար կանոնական վկայագիրը։ 5. Տիարպէքիրի առաջնորդարան Տ. Եկեղիէլ Վարդ.-ի գրաւոր վկայութեան վրայ որոշից բացառարար ուսուցչութեան արտօնագիրը տալ Լեւոն էֆ. Սրապեանի։ 6. Սամսթիոյ Ս. Դէորգ եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդն կը յայտագրէր թէ՝ Մխաք էֆ. Սուրեան Թաղին Ազգ. վարժարանաց մէջ ունեցած պաշտօնավարութեամբ յարմարութիւն ցոյց տուած է տնչութեան պաշտօնին և տեսուչ անուանուած է երկսեռ վարժարանաց. Խորհուրդը ըստ վկայութեան Թաղ. Խորհրդոյ, հաստատուց կատարուած ընտրութիւնը։ 7. Պրուսայի առաջնորդարանին կողմէ յղուած կուսակցութեան վերջապէս վիճակին նէնիճէ, ձէրրահ, Մարմաճը, Կէմլէյիկ, ատորին և վերին Պէնլի գիւղերու Ազգ. վարժարանաց վիճակացոյցերը. Խորհուրդը նկատողութեան առնելով նոյն վիճակացոյցերը գոհ եղաւ և որոշեց պահանջել նաեւ բուն իսկ Պրուսա քաղաքին վարժարանաց վիճակացոյցն։

Ասոնցմէ զատ զբաղեցաւ վարժարանաց և ուսուցչաց վերաբերեալ զանազան խնդիրներով։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ազգային Պատրիարքէ

Ազգային ընդհանուր տրոց հաւաքման գործը կանոնաւորելու համար՝ որոշմամբ Ելեւմտից Վարչական Ցանցնաժողովոյ, քանի մը նոր հաւաքիչներ պիտի կարգուին։ Այդ պաշտօնը յանձնուելու յօժարողք կը հրաւիրուին մինչեւ յառաջիկայ սեպտեմբեր 15, երեքշաբթի և հինգշաբթի օրերը ներկայանալ ի Պատրիարքարան և Ելեւմտից Դիւանի Տեսչին սահմանեալ կարեւոր տեղեկութիւնն՝ պայմաններու մասին։

(Ինչ. Ազգ. Պատրիարքարան)

16 օգոստ. 1901

ԳՐՈՂ ԹԷ ՄՐՈՂ

Վանէն Յուլիս 31թուականով տօթաթղթի օրերուն մէջ թղթակցութիւն մը տեսնուեցաւ 4715 թիւ Արէ-Լէլին մէջ։ Գրեթէ նոյն թերթին 4 սիւնակին չափ երկարաձիգ նամակ մ'էր այդ՝ գրուած Յ. Աւետիսեանէ։

Թղթակցութեան երկու սիւնակը՝ Յովհաննէս Գուլոյեանի պաշտպանողական է, որմէ Վանքականներէն զատ, ուրիշները բան մը չեն հասկնար։

Մենք ալ գրողէն դատելով թերեւս լաւ գաղափար մը կազմէինք Գուլոյեանի մասին. սակայն ծանօթ սարկաւագի մը նկատմամբ այն տեսակ մակդիր մը կուտայ, և այնպիսի անարգելի զրպարտութիւն մը կ'ընէ, որով կրնանք համոզում գոյացնել թէ՝ իր տուած մակդիրին ինքը արժանի է։

Յ. Աւետիսեան, քանի որ առանց փաստի և ապացոյցի կը գրէ երկուքին համար ալ, պարզապէս թուղթ մրոտող մը եղած կ'ելլայ, և ո՛չ ուրիշ բան։ Վասն զի ատով՝ ո՛չ ըրած պաշտպանութիւնը կարեւորութիւն մը կ'ունենայ, և ո՛չ ալ ըրած զրպարտութիւնը։

Յ. Աւետիսեան Վանայ Առաջն. Տեղապահ Տ. Սահակ Ծ. Վարդապետ Բագրեւանդեանին «կարուկ ընթացք մը» չի բռնելուն համար ալ դժգոհած կ'երեւի. և եթէ Ազգին ընդհանրապէս, և Վանեցւոց մասնաւորապէս արտգին համակրութիւնը վայելող գերաշնիւ եկեղեցական մը չըլլար, ո՛վ գիտէ անոր համար ալ ինչ'ը պիտի չը մտրէ։

Բան մեզ, լաւ կ'ըլլայ որ թերթին ալ՝ իրենց հետ թղթակցութիւն և առընչութիւն ունեցող անձերու նըկատմամբ տեղեկութիւններ առնելէ վերջ՝ անոնց թղթակցութիւնները հրատարակել հաճէին։ Ապա թէ ոչ, ճշմարիտ ու լուրջ գրողները տեղի պիտի տան՝ կարդ մը Յ. Աւետիսեանի նման մրոտողներու, որոց գրութիւնները կը պշդան իրաւունք ընթերցողը, և շատերն ալ գաւառական թղթակցութիւններ երբէք չի կարդալ կ'ուզեն, կ'առաջադրեն, որով բանիրուն և տաղանդաւոր գրիչներու յանիրաւի դրկանք մը ըրած կ'ըլլան։

Եւ մենք գիտենք թէ՝ գաւառներու մէջ բաւական թուով կարող ու լուրջ գրողներ ունինք, որ այսօր լուսեան գատապարտուած են։ Յ. Աւետիսեաններու երեւմանը։

ԱԶԴ

ԿԵԴՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ. ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

Խնամակալութիւնս կը փութայ ծանուցանել թէ յառաջիկայ նոր տարեշրջանին Կեդր. Վարժարանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Սեպտ. 3, Բշ. օրը։ Ինչպէս սակէ առաջ մամնաւոր յայտարարութեամբ ծանուցուած էր Կեդր. Վարժարան մանել փափաքողները կը հրաւիրուին ներկայանալ մինչեւ օգոստ. 20 բշ. օր, Ղալաթիոյ Խորհրդարանը, ընդհ. հսկողին, ամէն օր առաւօտեան ժամը 2էն մինչեւ 6։ Մակց քննութիւնները տեղի պիտի ունենան օգոստ. 20ին և 21ին։ Ինամակալութիւնս այս տարիւ կը փափաքայ յայտնել թէ Կեդր. Վարժարանի մէջ իւրաքանչիւր ուսում կ'աւանդուի հնարաւոր կարող մասնագէտներու միջոցաւ։ Տ. Սահակ Ա. Քէն. Տէր-Սարգսեան, Աբրահամ էֆ. Տ. Յակոբեան, Գառնիկ էֆ. Բարունակեան, Գրիգոր էֆ. Մարգարեան, Թովմաս էֆ. Թէրզեան, Իգնատիոս էֆ. Մուրատեան, Խաչիկ էֆ. Թահմազեան, Հրանտ էֆ. Ասատուր, Մարկոս էֆ. Նաթանեան, Մ. Մակինիս, Միքայէլ էֆ. Շամտանճեան, Յակոբ էֆ. Յակոբեան, Յովհաննէս էֆ. Մուրատեան, Յովհաննէս էֆ. Հէնդլեան, Յովսէփ էֆ. Դուլումճեան, Նշան էֆ. Դօնտոյեան, Մ. Շիւզէլ, Պօղոս էֆ. Քէրէստէճեան Մ. Պրնուա, Ստեփան էֆ. Կուրիկեան, և Սեփան էֆ. Սիրունեան։

Նոյնպէս Խնամակալութիւնս կը ծանուցանէ թէ Կեդր. նախակրթարանը, ուր յառաջիկայ տարւոյ համար նոր ու կարող ուսուցիչներ հրաւիրուած են, պիտի բացուի օգոստ. 20 բշ. օրը։ Հին աշակերտները, ինչպէս նաև այն աղայք որք կը փափաքին աշակերտիլ Նախակրթարանին՝ նոր տարեշրջանէն սկսեալ, կը հրաւիրուին ներկայանալ Ղալաթիոյ Խորհրդարանը՝ արձանագրուելու և մակց տոմս ստանալու համար, օգոստ. 10էն սկսեալ մինչեւ 18, ամէն օր առաւօտեան ժամը 1էն մինչեւ 4 (Ը. Թ.)։

Ղալաթիա, 9 օգոստ. 1901

ԹԷԼԷԿՐԱՖ

ԱԳՇԱՄՔԻ ԹԷԼԷԿՐԱՖԵԼԻՔ

ԼՕՆԴՐԱ.— Նախալ գրթաբնտա խեան զուհուրունտան գօրգուլուզու՝ Տիւրպանտան իչար օլունմագտա սրը։

ՐՕՄԱ.—Մէճիսիր վիւքէլա իթթիմարնտա, իթթաբը միւսամմէմ օլան թէհրիգմէթը մարիյէնին էսաս մատտէլերի գարարլաշըրըլմաճագ սրը։

ՏՈՒԻՎՐ.—Պիր իբի կիւնտէն պէրու Տուվր լիմանընտա պուլունան պիր Ալման գրուազէրիսինին միւրէթթիպաթը՝ էֆալի թարաֆընտան ֆէվգալատէ սուբէթտէ գապուլ օլունմուշ սրը։ Զապրթանը շէրէֆինէ պէլէմիսէ սահրէսինտէ զանէթ միւքէմմէլ պիր զիւեաֆէթ թէրթիպ օլունմուշ սրը։ Զիւեաֆէթտէ, Ալմանիա վէ Ինկիլթէրա արաընտա էլեէմմ մէվճուտ օլան միւնասէպաթը տոսթանէտէն պահա, վէ պէհանուն սուլհ ու միւսալէմէթ իչուն պէօհիւք նիյմէթ օլտուղու իթհան իտիմիշ տիր։

ԳՕԲԷՆՀԱԿ.—Զար հազրէթլերի իլէ արիլէի Իմբերաթօրի՝ էօնիմիզտէքի բազար էրթէսի կիւնի Հէլսինկիֆորա մուվասալէթ վէ օրատան Ֆրիտէնպուրկ գասրընա ազիմէթ իտէճէքլէր տիր։

ՌԷԹԵՐՊՈՒՐԿ.— Բուս կազէթալարը՝ Զարրն սէկեհանթը՝ եալընըզ Լիթթիֆագը միւսէնտրնտն սէվամ վէ էպղասընը թէէմին իթմէկիպ, Բուսիա վէ Ալմանիա խանէտանը իմբերաթօրիսի պէյնիմնատէքի մունասէպաթը տոսթանէնին թազվիրէսինէ տէ տէլիլ օլտուղունու պէհան իտիմիշ տիր։

ՊԻՐԼԻՆ.— Զար հազրէթլերի բէֆազաթլարընտա Զարիճա հազրէթլերի պուլունմատըզը հալտէ, եալընըզճա Տանցիկէ ազիմէթ իտէճէք, վէ Ալմանիա իմբերաթօրը իլէ պիրլիքտէ Ֆրիտէնպուրկա ազիմէթ իտէրէք, օրատա իբի կիւն գալաճագ սրը։

ԼԱՐՕՇԷԼ.—Պէտ օլունան պէօհիւք մանէօվրալար պու կիւն իսթամ պուլմուշ սրը։ Հարպիյէ նազրը ժէնէրալ Անտրէ՝ Հաղը պուլունմագ, մանէօվրարտա պուլունան ֆըրգա գօմանտալարը թէպրիք իթմիշ տիր։

ԱԹԻՆԱ.— Թէպրիզը վիւքէլա վուգուա կէլէճէէի չահթաը՝ չիմանիւք քիւլլիյէէն պի սալ ու էսաս սրը։ Վուգու պուլսա տախի, Գրալ հազրէթլերինին Եվրօպատան ամէթի զէմանը օլան հոկուտիրերին նիհանէթինէ տօղրու օլապիլիր։

ԿԵՃԷՔԻ ԹԷԼԷԿՐԱՖԵԼԻՔ

ԲԱՐԻԶ, 30 օգոստոս.—«Ֆիկարօ» վէ «Մաթէն» կազէթալարը՝ Զար հազրէթլերինին 17 սեպտեմբերտէ Տիւնքերքէ մուվասալէթ իսէճէկինի թախմին իսթիյորլար։

—Բէյնը հիւքիմէթ՝ Ֆրանսանը Տէրսաատէթ սէֆիրի Մ. Գոնթանը գապուլ իսէճէք սրը։

—Ժէնէրալ Պուատէֆրը էակի մէմուրիյէթի իսէճ օլունճաղը հավատիսինի «Մաթէն» կազէթասը թէքզիպ իսիօր։

ՎԻԵՆՆԱ.— Բուսիա խարիճիյէ նազրը գօնթ Լամստորֆը Ֆրանսաեա սէլահաթընտան սոնրա, Վիեննատա Աւսթրիա խարիճիյէ նազրը գօնթ Կոլոչովսքի իլէ միւլագատ իսէճէկի բէնթէրսուրկատան պիլտիրիլիօր։

ԼՕՆԴՐԱ.— Ալպերթ նամ տօգլարը «պէօսիւք էմթաի թիճարիյէէ անլարը» պիր գըս՝ը վուգու պուլան պիր հարիգատ միւհթէրիգ օլմուշ սրը։

ՍԱՐՐԱՖԻՏԷ

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Իսն. Ուսի տիւն ագչ. գաբ.	26—35
» » » էն եւրքէք	27—
» » » էն աչաղը	26—34
Բուսէյի չրմէնտ. գ.	102—87
» » էն եւրքէք	103—
» » էն աչաղը	102—62

ՊԱՆԴԱ ԱԳԱՍԻՕՆԱՍԸ

Բէժի ագսիոնը Օս. լիր.	13—30
Սիկարէթ Ա.	—89
» Բ.	—46
Թրամվայ	5—80
Ժուխանա	1—
Օսմիկասիոն Թրամվայ	477—
Անիւրանա	3—95
Դրէսի ժէնէրալ	0—10
Սօսիէթէ Օթոման Ինկ. լիր.	0—12
Լօրիսմ	54—
Պանգ Նասիոնալ տը Կրէդ	410—
Թրանսվասալ	82—
Բըսիթըմ թասվիլիթը	461—
Դրէսի Ժոնսիէ Էժիբսիէն	263—25
Անատօլը շըմ. ագսիոնը	9—20

ԱԳԶԷԼԷՐԻՆ ՖԻՕՇԱԹԸ

Օսմ. լիրասը 100 ղշ տան	ղշ. բր.
Պէյազ մէճիտիյէ ֆարզը	108—05
Մէթալիք	103—20
Իսկիլիզ լիրասը	110—
Ֆրանսըզ ալթունը	87—22
Բօլ	90—35
Դրէսմից ալթունը	51—06
Գարպոն գայմէսի	8—58

ԷՎՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Լօնտրա 29 օգոստ.

Ինկ. էհամը Ինկ. լիրասը	94—43
Օսմ. էհամը այրլաը	24—37
» գաբանտը	24—37
» » Բ	49—50
» » Գ	26—75
Օսմանը Պանդասը	11—
Մարրը Տուլ. մութթահրաէ	107—37
Պուլկար իսթիգրազը	80—
Գրամպիօ Բարիզ 3 այ վատէ	25—355

ԳԱՄՊԻՕ

Լօնտրա	109—30
Բարիզ 3 այ վատէլի	22—96¼
Ֆիորէն Մանտա	21—82
Վիէննա չէքի (գուլդեն)	21—72

Բարիզ 29 օգոստ.

Ֆրանս էհ. 4% ֆր.	101—60
» » 4½ %	101—65
Եէնի Օսմ. էհամը այրլաը	25—05
» » գաբանտը	25—05
Բուսիէլի չրմէնտրֆէրի	103—75
Օսմանը Բէժիսի էհամը	315—
» Պանդասը	527—
Դրէսի Լիոնէ	1041—
Իսթանբուլ էհամը	98—56
Բուիորիթէ Թիւրք	507—
Օսմանիյէ	472—
Տուան Օթոման	515—
Սրանսէլ	71—35
Թրանսվալ	83—75
Գամպիզ 3 այ վատէ	25—210
Դրէսի Ժոնսիէ Էժիբսիէն	—

Վիեննա 29 օգոստ.

Լօնտրա իւզէրինէ գամպիօ	238—40
Բուսէլի չրմէնտրֆէրի Ֆր.	98—
Օսմանը Բէժի ագսիոնը	283—

Պերլին 29 օգոստ.

Բուսէլի չրմէնտրֆ. (մարգ)	100—20
Լօնտրա իւզէրինէ գամպիօ	20—30

Կեսարիոյ Ս. Կարապետ վանքին գիշ. վարժարանին ծանուցումը կարդալ Դ. երեսը։

ՄԵՐ ԴԱՒԱՌԻ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

Գաւառի յօդուածագիրներէն կը խնդրուի ըստ կարի կարճ գրել և զանգազանութիւն մտցնել, գրութիւններու մէջ։ աւելի կը նախընտրուին գաւառի մը առեւտրական, արհեստական և երկրագործական չարժումներուն վրայ գրուած յօդուածները, ինչպէս նաև առօր եայ պարագաներէն կարեւոր լուրեր, և պատմական տեղագրական գրութիւններ։ Ամէն յօդուած ինքնուրոյն և ճշգրիտ տեղեկութիւններ և իրողութիւններ միայն պարունակելու է։

ՀԱՃԻ ԿԱՐԱՊԵՏ ՊՕՅԱՃԵԱՆ ՕՂԼՈՒ

127, ԻՍԹԱՆԳՈԼՅԱ ՄԱՀՄՈՒԴ ԲԱՇԱ ՃՍՏՏԷՍԻ, 127,

Բէնէդիքտէն մէվրուս պիր սանսաթը թէրագրէմթը գէնիւէ իլէ մութէնասիպ պիր տէրէճէյէ ալէա խուսուսնտա սոն տէրէճէ չալըշարագ իմալանա միւվաֆֆագ օլտուզըմ պօհալարը էն զիկատ իսթիմալա սալէ պիր հալէ կէթիրտիմ վէ միւշթէրիլէրիմին ճէպը խօշնուտրսը զրմնրնտա զայէթ էհվէն պիր ֆիյաթ իլէ մէվգէյը ֆիրուխթա վաղ էյլէտիմ։ Պոյամը թագլիսէն բազարը բէվանա չըգարլան սախթէ պօյալարա ալանմամասընը թավսիյէ իտէրիմ։ Տիւքքեանրմտա ՍԱՁ վէ ՍԱԳԱԼ պօյալարը հէր նէվլի սաթրլըը։ Սակ վէ Կեսլօտ սագալընը պօհամագ արզու իտէն զէվաթ տագսան պէշ սէնէլիք պիր սաեբն մանսուլը օլան պու պօհասան իսթիհմալ իտէէք օլուրսա մէնիուն օլաճաղընը պէնան էյլէրիմ։ Սրճհաթէ գաթիյէէն մագարրաթը օլմասընը կկալի թաշրատան տախի տօղրուտան տօղրուելա մաղազամըզա միւրաճաաթ օլունտուգտա, սրբարդ իսիլէճէք պօհալար սուհուվէթիլէ կէօնտէրիլիր։

ԹԱԳՎԻՏԻՆՏԷՆ ՍԱԳԴՆԸՆԸԶ

ԷՃԶԱԽԱՆԷԻ ԹԻՒՐՔԻԷ

Սիրքէճիտ քեսին (Էճզախանէի Թիւրքիյէ) եէվմը քիւշատրնտան պէրի կէօսթէրտիյի ինթիզամ վէ տրգագամտան վէ իհզար օլընան քեսաֆֆէյի էտվիյէնին խալխիյէթ վէ էհվէնիյէթինտէն տօլայը շէհրիմիզին էն միւքեմմէլ էճզախանէսի օլուպ, տիկէրլէրինտէ նուսմանէի խմիսալ օլմագ շէրէֆինի իհրազ իթմիշ տիր. պու տրգագամ վէ ինթիզամա մանդամ օլան թէհրեթի վէ նէզաֆէթի մէսէլէսի քի էճզախանէլէրէճէ ասը նազարը էհէմմիյէթէ ալընաճագ մէվատտրն պայլճասը տրը. ամմէնին միսէլէմի վէ տէվարիրը բէտմիյէնին տախի մուսատտագ օլտուզը իւզրէ պուրատա քէմալը իլէ ճՅրի տիր. պու կիպի պիր թէէսխատէն պէքլենիլէն չու իրտէմաթը միսթահսէնէյէ պիր իլավէի ինսանիյէթքարի օյմագ իւզրէ էեմմի թէէսխատէն չիմիյէ գառար միւրաճաաթ իտէն պիճիմէ զուէֆյի խաթէկեան մեճճանէն թէտավի ինթիրմէք վէ մուալիճաթը լազմմի տախի քէզա պիրա իւճրէթ իսա իսիլմէք կկալի ինթիյար օլընան ֆէտաքարլըզլար նաղարը տրգագամ այրնաճագ օլուր իսէ պու էճզախանէնին իսթիհսալը մէնֆաաթտան դիյատ հէմճինինէ խրամէթ կկալի պիր ֆիքրը ինսանիյէթերէրլէրի իւզերինէ թէէսխա իսիլմիշ օլտուզը տէրճալ թայիճէ իտէր, իրէթ չու թատտա օլընան հիմէմաթը մասրուֆէյէտէն նազի տիր քի պու էճզախանէ թարիգը թէրագրա գաթի տէրէճաթ իտէրէք։ պու կիւնքի մէրթէպէի իհրազ էյլէմիշ վէ պու եիւզէնէ տէրտալը միւրաճաաթրն մէնմնիյէթ էյէ էմիիյէթինի վէ ամբպպանընն տախի խօշնուտախնի ճէլպ էյլէմիշտիր։

Մէզգիւր էճզախանէտէ քեսաֆֆէի իլէլ վէ էմրաղտա բէսալը ինթիտաար թամ էյլէմիշ մէշահիրը ամբպպա հէր կիւն էվզաթը մուայէնէտէ հազիր պուլունտրգտրը կկալի գիւքիւր ու իհնամէ մախատա օյմագ իւզրէ ամ մուայէնէխանէլէր մէվճուտ տրը. էճզախանէտէ պուլընան այէաթ վէ էտէվաթը ֆէնինիյէնինն միւքեմմէլիյէթի սէպպի իլէ եէկիեանէ տենիլմէյէ չայան օլան (Թանիլիսանէ) իսէ ճանխալը հիւքիւմէթը Սէնիյէտէն Եվրօպատա տօգուզ սէնէ թանսիլ ինթիրիլտիքտէն սօնրա իլք ակֆա օլարագ քիմիակիր տիրլօմասընը իհրազ իլէ չէհրիմիզ ավատէթ ինթիշ օլան Մէքթէպը Թըպիէի Շանանէ քիմիակիր մուալիմիլերինէն Տօքթօր Անտոն Հիւսէյին պէյին եէնը իգթիսար վէ քիֆայէթինէ թէսլիմ իտիլմիշ տիր. մուամիլէյին ֆէյնը թանիլտէքի իգթիսարը պուրատա նասը մալիամ իսէ, Եվրօպատա օ տէրէճէ մարուֆ տրը, մուամիլէյէ պէտէնը ինանմտա միհնաթը թանիլ հէր նէ վար իսէ, անը քէմալը իհթիմամ իլէ պիթթանիլ աբբպպակա իզար վէ պինայէն ալէյէ աբբպպայի մուամիլէյհիմին իշլէրինի պիր գաթ տահա թէսիլ ինթիմքէտ օլտուզը կկալի մէրի օլան մատէնի նէպաթի հէր նէվ մէվատը տախի սուրէթը միւքէմմէլէտ թանիլ վէ ինզար ինթիմքէտ տիր։ 8—6

ԲԷՐԱ

ԵԹԷ ԿԸ ՓԱՓԱՔԻՒՐ՝ առանց ՁԱՍԱԿԱՐ ՆԻՒԹԵՐ պարունակելու առողջարար սիկարի թուղթեր ունենալ, ծխեցէ՛ք Կ. Պիպէրեանի

ԲԷՐԱ ԵՒ ՊԷՅՕՂԼՈՒ

անուն բուն գաղղիական ընտիր սիկարի թղթերը, որոնք ուրիշներէն առաւելութիւն մ'ալ ունին, գաղղիերէն և տաճկերէն Բերայի գունաւոր քարտէսը պարունակելով։

ՓՈՐՁԵՑԷ՛Ք ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Կեդրոնատեղին է. Կ. Պալիս, Զիւմպիւլի խան, Կարապետ էֆ. Պիպէրեանի վաճառատունը։

Մեծաքանակ գնող յանախորդաց և յանձնակատարներուն ԳՈՀԱՅՈՒԹԻՒՆ ՁԵՂՔ։

Ուրիշ զանազան սիկարի թղթեր ալ կը գտնուին վաճառատունս։

Կեդրէրէն դէ՜ղլցէ։

ՔԻՄԻ ՊՈՒԼՄԱԼԸՍԸՆԸԶ

Աղղինը զգօմամասընը, տիշէրինիզին խասխալգտան քիւլիէն արի գալմասընը արզու իտէր իսէնիզ Պաղէ Դաբուսքնտա Նիզամիէ գարագօլը գարչու քէօշէնինտէ 1 նօմէրօլը մահալը մախատատա տիշ Թապիպի

ԽԱՉԻԿ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ ԷՖԵՆԴԻՆ

պուլմալըսընը։

Մուամիլէյէ Մէքթէպի Թըպպիէի Շանանէսէն մէէղուն օլուպ, հիշ պիր աղրը հիա ինթիրմէքտիրին տիշ չէքմէքտէ մուճիտի պուլունտրը պիր իլամ իլէ եալընը իթի ատֆատա էն չէտտա տիշ աղրըլարընը քէսմէքտէ, «աքօրքիթ»կկալի հէր նէվ տիշ էթի խաթալըքարընը թէտավի ինթիմքտէ էֆֆէնինն էն սօն ուսուլի իւզրէ վէ նէվ վիճատ ալէաթլար իլէ տիշ տօլտրմագտա տրը։

Էնվայի թագմա տիշ վէ չէնէ իմալընատաքի մէհարէթի քեսմիկէսի ուսմամ միւշթերիլէրինին հիւսնիբ թէվէճճիւհինի ճէլպ ինթիմքտէ տիր։

Ճուսմա կիւնէրի մուայէնէխանէտէ բազար կիւնէրի տէ կէտակ Բազատա Համամ ճատտէսինտէ, 15 նօմէրօլը խանէսինտէ միւրաճաաթ իտէն փուռարայը մէճճանէն թէտավի իտէր։ Սապահլարը սաաթ 1½ գառար վէ ագշամլարը տախի սաաթ 11էն սօնրա հէր վագթի խանէսինտէ պուլունուր։

ԳԻՍԱԿ

Մարգարիտներ գօնակ ծէրու

ՀԱՅ. Ս. ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ

Առաքել էֆ. Գարբիէլեանի սենեակը ՄԷՐՃԱՆ, ԵԱՎԷՐԶ ԽԱՆ, ԹԻՒ 10

Գին 5 դահ.

ՄՈՒՍԻՔԻ ՄԷՐԱԳԼԷԼԱՐԸՆԱ

Մէարիֆ նէզարէթի ճէլիլէսի Էվրաղ գալէմի խիւլէֆաարնտան Հասան Թահսին էֆէնտի իլէ նօթա վէ ֆէնինի մուսիգի մուալիմի Զուլէհաան Գրիգոր էֆէնտիլէր թարաֆընտան հէր օր պէշ կիւնտէ պիր՝ մունթազամէն նէյր իտիլմէքտէ օլան էշարը մուսիգի հախատ միւնթէգրպ չաբգը վէ գանթօ նօթասընը իքինճի ֆօրմասը նէյր իտիլմիշ տիր։ Պիրէրթանէ էահմէլէրինի հավէսքարանը մուսիգիյէ թավսիյէ իտէրիզ։

Մահալը ֆիրուխթի Պաալը Սալի ճատտէսինտէ 22 նումէրօլու Իսթանպօլ քիթապսանէսի, Մէրճանտա սայէր Եղիա էֆէնտի վէ Էսկի Զաոպիէէ ճատտէսինտէ Սէֆա Ֆօնօկրաֆխանէսիդէ սաիր մահէլլէր տիր։

ԳԱՖԻԹ ՍԱԲՐԻ

ԳԵՂԱՀԱՏՔ ԱՖԻՅԷԹ

Պնդութեան ենթակայ եղողները եթէ ժամանակին չը դարմանուին, անխուսափելիօրէն անոր հետեւանք եղող թունաւորման պիտի ենթարկուին որովհետեւ, բնականի դէմ, օրերով ստամոքսին և աղիքներուն մէջ մնացած ուտելիքները փոխանակ մարսուելով սնունդ տալու. ընդհակառակը թունաւոր միջոցներ յառաջ բերելով արիւնը կ'ապականեն և տխրութիւն, գլխուցաւ ու պոռոյտ, դժուարամարսութիւն, բերնի հոտ, սեռատենութիւն (պասուր որովայնի ուռեցք, խիթ (սանձը), սիրտ խառնուելք, աչքի խաւարում, և այլն հիւանդութիւններ յառաջ կը բերեն։ Մայրաքաղաքիս առաջնակարգ դեղագործներէն Անտոն Գալոյեան էֆէնտիի հնարած և Կայսերական Բժշկական Ժողովէն արտօնուած «Սաֆիյէթ» դեղահատներուն գործածութիւնը վերոյիշեալ ախտերէն բոլորովին ազատ կը պահէ, լուծողութիւնը կը դիւրացնէ և ստամոքսն ու աղիքները զօրացնելով կուտայ անմոց կանոնաւոր և բնական վիճակ մը որով և միշտ լուծողական դեղեր առնելու պէտք չի ձգեր։

Ընդհանուր վաճառատեղին է Կ. Պոլիս Ճրաղ օղլու Սարը դեղարանը։ Կը ծախուի նաև Պահէճ Գարու Բիւշիւքան-Մխքեան և Մէրճամիթճեան դեղարանները և Ղալաթիա Մատէլլայի դեղարանները։

ՏՈՒՓԸ (5) ԴՐԱՀԿԱՆ Է

Գաւառներէն մեծաքանակ և փոքրաքանակ յանձնառութիւնք կ'ընդունուին։

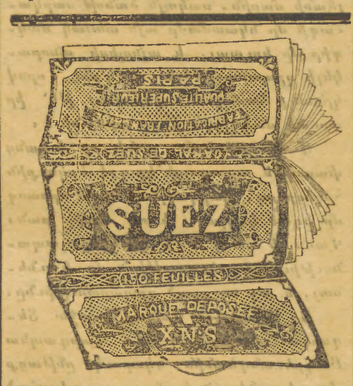

Էն ալա վէ նէֆիս իրէքտէն մամուլ ՊԱՖԻԱ վէ ՍՈՒՎԷՅՇ քեաղըտարը եալընը սիկարա մէրագլըարընը մէմնունն էտպիլիր։ Պու քեաղըտարընն ֆէվքէլտատ միւէսսէրիյէթի մուգավիլէրինին արթմասընա սէպպէ օլմըշ օլըրընտան, գաբագլարընն տէրունինտէքի «էֆէր մէհրինէ վէ ալամէթի ֆարրգայը սայիրէյէ տիգգաթ օլընմասը թավսիյէ լընը։

ԲԱՐԻՁ ՍԷՐԿԻԻ ՈՒՄՈՒՄԻՍԻ

1900

ՍԱՏԷ, ՄԷՔԻՆ, ՍԷՐԻ, ՀԱՖԻՖ

ԱՄԷՐԻԳԱՆԸՆ ԷՆ ՄԷԾՈՒՐ ՏԻՔԻՇ ՄԱՔԻՆԱՍԸ

ՆԻՒ-ՀՕՄ

Մէզքիւր Սէրիի Ումումիսխնտէ Ֆիւքեաֆթէրը, HORS CONCOUR բէգապէթիլ գազանմըշ տրը։

Էն ուֆագ թէֆէրրուաթընա գառար էմսալընա թէվէֆֆիւգ իտէր

Թիւրքիա իչիւն եէկեանէ աճէնթասը Ց. Կ. ՄԻԱՆԵԱՆ Էվլասլարը

Մէրքէզի ֆիրուխթը Սթանպօլտա, Պահէճ Գարուսընտա, Համիտիյէ ճատտէսի, Ն՝ 7 Թրամուէյ խաթթը իւզէրինտէ

ՇԻՒՊԷԼԷՐ Իզմիրտէ, Սիլիվրիտէ, Աֆիոն Գարահիսարտա վէ սաիրէ

Թամիր վէ էօյրէթմէսի մէճճանէն տիր

ՈՒԷՍԴԷՐՆ

1851

TORONTO WESTERN LONDON

ԲԱՐԼԱՄԷՆԹՕՆԸՆ ԳԱՐԱԲԸ ՄԱԽՍՈՒՍԸՅԼԱ ԹՕՐՕՆԹՕ ՎԷ ԼՕՆՏՐԱՏԱ

1851Տէ ԹԷՍԻԻՍ ՕԼՈՒՆՄԸՇ

ԵԱՆԿԸՆԱ ԳԱՐՃԸ ԻՆԿԻԼԻԶ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱՍԸ

Թագմին օլունան զիյանլարընն մէճմուի	ֆունկ. լիրա	6,000,000
Մէվճուտ ագչէ վէ հասրլարթը սէնէվիյէ	» »	1,250,000
Քեամիլէն թէէսիյէ օլունմուչ սէրմայէ	» »	410,000

Թուրքիա չիւպէսինին միւտիրի՝ ումումիսի. ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ Իսթանպօլ, Պահէճ Գարու, Անանիասի Խան, Ն՝ 20, 21, 22։

Թաշրարատա իչկիւզար վէ միւթէպէր ատէնթէլէր արանըլմագտա տրը

ԻՄԹԱՐ.— Շէրիֆիմէն էն մասրուգ Ֆրանսըզ վէ Ամէրիկա գումանիալարրն սէրմայէսի հասրլաթընա նիսպէթէն 100% օլտուզը հալաէ Ուէսթըրընքի 125% տիր։ Իմթ պու հագիգաթ Ուէսթըրն բագիպլէրինէ թէֆէվվիւգ իմթիրմէյէ էն պէօյիւք թէէմինաթ տրը։

Հէր չէյտէ մուհաֆազան սրհհէթէ չալըշարղընըզ կկալի, սիկարա քաղրալարընն տախի նաֆի օյմալարընա իթիմա էտինիզ։ ՏԻՒՔ վէ ՊՕՆ վէ ՊԷՅԱԶ ԳԱՊԼԸ ՊՕՆ նամը իլէ սիկարա քեաղրարընը թավսիյէ իտէրիզ։ 30—50

ՊԱԼԳԱՆ

ՍՕՖԵԱՏԱ ՄԻԼԼԻ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ՇԻՐՔԷԹԻ

ՍԵՐՄԱՅԷ, ԻՀՕԻՅԱԹ, ԹԻՄԻՆԱԹ ՖԻ. 7500000

1899տա մէրի իւլ իճրա էօմիւր սիկուրթասը պէտէլի ֆրգ.		19,534,276
» » եանկին »	» »	460,267,203
» » » » բրիմի »	» »	1,433,965

Էյմիւր էնէրջիի վէ չօճուգլար իչիւն միւթէսիր չէրահթ իլէ սիկուրթա ագտ իտէր

Եանկին գորը հէր նէվի պինա վէ էշկա իւզէրինէ սիկուրթա ագտ իտէր։

Նոթէյմի գաղըրբնա գորը մալ, եվրաղը նագտիյէ վէ վարօր սիկուրթալարը գապալ իտէր։

Հիսսէտարանա՝ 1896տա 18½%, 1897տէ 18%, 1898տէ 18%, 1899տա 16% թէմէթթիւ թէվզի ինմիշ տիր։

Շիրքէթին Պանքէրլէրի (Տէրասատէթտէ Դրէտի Լիոնէ, Լոնտրատա Անկլօ Սաքսոնական Պանգ, Սաֆֆատա Պանդ Նասիոնալ Պիլիկա։)

Թաշրարար իչիւն միւատատիտ վէ միւթէպէր քէֆֆալէթլի ատէնթէլէր արանըլըյոր

Գալաթա Մէրթէպանի օգագ, Ճէտիտ խան

Թիւրքիա իչիւն ումումի միւֆէթթիշ.— Ա. ԿԻՒՐԵՂԵԱՆ

ԻԼԱՆ

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ՎԱՆՈՒՑ ԿԵՍԱՐԻՈՅ

Գայսէրիէ Ս. Կարապետ վանքը մզգտա, 1888 թարիխնտէ թէէսիս իթմիշ օլտուգում կիճէլի կկնտիւլիս մէքէպ, ան ատօրթ ատէնէյէ պէրու ալէթ թէվալի ատվամ իսիպ, էլեէվմ մէքթէպի ալի մէվգբինի իրրազ, վէ չիմտիեէ գառար միլլէթէ 43 նէֆէր միւնթէէն թալէպէ թագտիմ իթմիշ տիր. պունլարատան պաղըլարը՝ Իսթանպօլ, Բարիզ վէ Պէյրութտա թէպպէթ, վէ մաքինթաիլիք ֆէնդլէրինի, պաղըլարը տախի մուալիմիլիք թիւճճարլըգ վէ սաիր սէնաաթլար իթիթիսալ իթմիշլէր տիր։

Մէքթէպիմիզտէ թէարիս օլունան լիսանլարլա իւլիմ ու ֆէնտուն ամթահսիքիլէր տիր։ Օսմանը, Էրմէնի, Ֆրանսըզ վէ Ռուսիլիզ լիսանլարը, մէզգէպ տէրսլէրի, թարիխ, ճօղրաֆիա վէ սաիրէ։ Մէղատիի իլմի հուգուգ, ուսուլի տէֆթէրի իլմի սրհէթ, իւլումի թասիիյէ վէ ինազիյէ մա թէֆէրրուաթ վէ բէտամ տէրսի (գարա գալէմ եաղը պոեա)։

Պիր չօճուգ իչիւն սէնէվի իւճքէրի թանսիլիյէ 11 ատէտ լիրա օսմանի օլուպ, 5½ վրասը սեպտեմբեր իպթիտասընտա՝ վէ 5½ վրասը տարի մարտ խպթիտասընտա բէչիւն խթիյիմ օլունուր, եալընը պիր սէֆա իչիւն տիբխուլիյէ նամը իլէ եարբմ ինմալընը։

Հէյսէթը թէարիխիյէմիզ միւաթա իտ զէվաթատան ինթիսապ իտիլմիշ օլուպ, հէր պիրի քէնտիսինէ թէվաթ օլան չիպէէ մասատատաը թալիմ իտէր։

Թալէպէէն եաղընը եաթագ դրուպա չամաչյր կկալի մէատրիճը չաբսիյէ եէէլէրի քէնտիլէրէ սիա տիր։ Քիթապ՝ քեսաղրա գալէմ կկալի լէվազիմ, մէքթէպ թարաֆընտան վէրիլիր։ Ուզագ չէհիրլէրտէն կէլէն պալէպէ՝ սէնէվի թաթիլ էյլամընը իսթէյլրսէ Ս. Վանքտա կէպիրլպիլիրլէր, վէ պունան մուգաֆիլտալ քէնտիլէրինէն հիչ պիր չէյ թալէպ օլունմայ։

Թալէպնէէ կիւնտէ իւչ ատֆա եէմէք վէրիլիր, սապան, էօղլէ վէ ազամ իրքիչէր չէչիտ. բէրինդ կկնտիւլրի բէրինդ սէմէնի վէրիլիր։ Ս. Վանքրմզդը մէվգբի կկուզէտու վէ հավաը սաղ օլուուրս մուլիմ ամմէ տիր։ Խուսուսա վանքրն տախիլինտէ միճէատտէմի եարրմազդա օլան մէքթէպէրին ինչաթը խապլիճէ իլէրլէմիշ օլուուրանտան, ինչալան պիր սէնէպիր մէգթիր ճէպտա մէքթէպէ նազալը մէքտան իմամէ տախի մուալիֆիգ օլուբուզ։ Մէքթէպիմիզ հազրընտա տահա մուֆասալ մալիմատ արմագ արզու իտէնէրէ մէքթէպէրին մաթպուա բրօկրամը տախի կէօնտէրիլէպիլիր։

Հէր թարաֆտա պուլունան սէվկիւլիս միլլէթասալարընը էվլասլարընն իչիւն մէքթէպտաշ իսթիֆատէ իմամէլերի ճիտտէն արզու օլունուր։

Մէքթէպիմիզին օն պէշինճի տէվրը սէնէվինի իչիւն սեպտեմբեր 3է թէսաուիֆ խէն բազար երթէսի կկնիր պաշլանճագ տրը։

Առաջնորդ Հայոց Կեսարիոյ

ՏՐԴԱՏ ԵՊՍ. ՊԱԼԵԱՆ

1901 Ց՝-ի՝ 25 Գ՝-ի՝

Հրաբարակ՝-ության

ՓԻԼԻՍՈՓԱՅԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԸ

Հոգեբանական Վէպ

Հեղինակ Բօլ Պ՝-ուրէ

Թարգմանեց Օնէյլ Զէֆրէ-Մ՝-ուֆ

Գին 6 գրուշ

340 էջ ուքթաճալ

Վատահ ենք որ այսքան դիւրամատչելի գնով համակրելի թարգմանչին այդ հրատարակութիւնը ընթերցող հասարակութեան կողմէ արժանի ընդունելութիւն պիտի գտնէ, որս համար հեղինակին և թարգմանչին անունները արդէն գրականներ են։

ՏՕՔԹՕՐ ՁՕՊԱՆՕՂԼՈՒ

Մուամիլէյէ փարիսէ միւատէթը մէտիսէ էմրազը տախիլիէ վէ ատապիէ քէսպի իսթիթատա իլէյէպ սարայ ճրաքազմա, իսթէրիք, եարբմ պաշ աղրըը, նիսվիլ, ուլգուսուլգուգ, ուլգուտա կէզմնմէք, չօճուգլարըն իտրար թուքամամալարը վէ էնվան սինիրխատ թալբգլարընը էլէկթրիք իլէ թէտավի իլէէսիյէ կկալի միտէ սուլարը, վէ մնտէ սուլուսընն արթմասը վէ էքսիլմէսի, պաղըրտագ, գալպ, ատ վէ գարաճիյէր վէ պիւլճիմէք էմրազը տախիլիէ սարիրէի ֆէֆնը թրպպրն էն սօն քէշֆիսաթը իւզրէ հէր կիւն սապահտան էօյլէնէ գառար իստանպօլտա օգճիկէր պաղնտա (Պայազիտ) վէ ուզուն չարշատա (Մէրիտի) էճզախանէլէրինտէ մի էօյլէնէն սօնրա, պէյ օղլու ճատտէ քէպիրտէ Օտիօն թէաթրօսու գարշընտա 165 նօմէրօլու Մուայէնէխանէի խուսուսիէսինտէ միւրաճաաթի իսթաթիկանը գապալ իյլէր։

Մուայէնէխանէի խուսուսիէսինտէ հէր նէվ թէտավիի էլէքթրիկի վէ էլէքթրիկ պանէսսու մէվճուտ տուր։

Տէր և Տնօրէն

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՑՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԷՖԵՔԵԱՐ ԹԷՖՐԻԳԱՍԸ (47)

ՄԻԽՐԷՊՊԻՅԷ

10

Մատամ քի պու արիկէ սէպէպը իրթիպաթրն օյան գառընա գարշը հուգուզը զէճիրէքէ ատէմմը ըրհաէթէնի ալէնէն իթիրաֆ իսիւօրսուն, օ հալտէ, ակֆօս ըմօա, եաղրն էօնիւնէ գունտուրարը չէվիրտիքէրի կկալի, պուրատա նասը կէլտրն իսէ, ինէ էօյլէ կկէրբն... հէյ պու կիւն իլք իչիմ ատ օ օյան, կկէնիմ պիրատէրէ հազրգաթը մատտէի անլաթաերմտա սէն կէօրիւրսիւն, պագ սէնի պուրատա պիր սաաթ ալրգօր մը. պուրատան սէֆի օյտուգտան ՅՕՆՐա, «ա՜հ, արգամտա Ամուճա պէյ գառար գամպուրրմ օյա իսի ատ օ եաղրատա պուլունա իսիմ», տէրսին սամա իշ իշատէն կէչմիշ պուլունուր։ Պուրատա ատխօրտաքի հայանարը պէսլէր կկալի եէտիրիպ իչիրտիքտէն սօնրա, Մէլահէթ գօճա մը պուլունմայ։

Ամուճա պէյին պու սէօզլէրինէ մուգապիլ՝ Սատրի՝ էվզաք քիսթախանէ վէ միւսթէհզիեանէպինի գաթմէրլէշտիրէրէք։

—Հայտէ տուրմա, պիր տագզգա կէչիրտիին գապանաթ, կիմ, պիրատէրինէ հագզգաթը մատտէի անլաթ, պու սէվատի միւսէլլէսի կէօրտիւնիւ պիլտիին կկալ հիքեաեէ էթ. իլք ֆալագատա եաթաճագ ատատրն տա զաթը ալինիզտէն պիր պաղդասը օյմահաճաղընա հիչ չիւպհէ թիմ, պէնիմ պուրատաքի մէվզբմատէն պահա իմմէգտէն էվվէլ, Ամճէլի պուրատա չօճուգլարա միւրեպպիրէ օյմագ իւզրէ մի եօգտա Ամուճա պէյ էֆֆէնտիրէ մէթրէպլիք իմմէք իչիւն մը կէթիրտիլէր օնու սէօյլ։

Ամուճա պէյ այնը խթիրզա իլէ,

—Հայր, նէ օնուն իչիւն նէ տէ չունուն իչիւն, Անժէլի պուրատա տամա պէյէ զէվճէի սանիրէ օյմագ իւզրէ կէթիրմիշ օյմալըլար...։

Շիտտէթ վէ եէէսը ինֆիլանտան պիթթիւն գանը չէհրէսինէ թօքանմըշ օյան Շէմմ՝ օ զէմանա գառար պու միճատէլէ ատիպէէ սիւքիթ լէ տինլէմքտէ իլքէն, Անժէլին Ամուճա պէեէ մէթրէս եօգ Սատրիէ զէվճէի սանիրէ օյմասը կկալ, թապիքաթը՝ օնատ զիեատ իսթիմատ արթզգ թէհամմիւլ կէթիրէմեէրէք, իքիսինին օրթասընա կիրիպ, պիր ֆալա պիրինին պիր ֆալա տա տիկէրինին եիւղիւնէ չարատագ թիւքիրտիքտէն սօնրա,

—Գօգգօճա հէրիֆլէր, սէօյլէտիինիզ սէօզլէրտէն ուիմանամ՝ օրմամ սունուզ, սերպ տրը, սէեի սէօզ գարըշտրզը էնտատ, իմամը քէլտա վագթի օյմասան Սատրի պու թիւքիրիք թանգիրնէ թատամիլ իտէմեէրէք, էլինին թէքսի իլէ գանն պիրատէրինին եանաղընա չիտտէլիճէ պիր չամար եարըշտրրը։

Շէմինին զաթէն սէմինէն պէրի տինէտիեի միճատէլէ թէէսիրի իլէ կէօզլէրինի, տիմաղընը, պիմթիւն գանընը ատէթա աթէշ պիրիմիշ օյտուզունան. եէտիեի թօգաթը էնիշթէսինէ իտատ մագասը իլէ քէնտինի պիմէզ պիր հալտէ, պիր շամար համասը տա օ կէօսթէրտի, ֆագաթ Սատրի պաշընը կէրի չէքտի, թօգաթ պօշա կիթտի, Շէմմ՝ գուտուրմուշ պիր հայվան չիտտէթի իլէ պիր իքինճի սավէթտէ տահա պուլունտու, Պուտէֆա էլինէ Սատրինին պօեուն պաղընը կէչտի, պօեուսպաղը՝ բրէնտ ալ կալ տէնիլէն գիչիմտէ ուզուն պաղլամալարատան օյտուղու իչիւն, Շէմմ՝ պունուն պիր ուճունու օյանճա գուվվէթի իլէ չէքինճէ, էնինթէ պէյին պաղաղը սիեան թիլատատան պիր իլմիք իչինտէ սրգընը վէրտի։ Զէքիչին չիտտէթի իլէ, պու իլմէք՝ ֆրէնք կէօմ էվէեինին եագասընատան գուրթուլարագ, չըմրագ պօղաղ իւզէրինտէ տարալտրգճա տարալմագա պաշլատը. պօզուլմագ տէրէճէկէրինէ կէլէն Սատրի՝ ճան ատընը իլէ խատմինին պէլինէ սըմ սրգը տարրլրը։ Պու տէպէլէշմէ էնտասընտա իքիսի տէ միվագէնէքլէրինի զայպ իտէրէք, եէրէ եուվարլանտրլար։

Միւտարիպէյինին պէօյլէ ալի ալմա իւսթ իւսթէ պաերրատան աշաղը թէքքէլէնտիքլէրինի ուզագտան սէյր իտէն Ամուճա պէյ՝ Սատրինին պօզուլտուզունու էզ տիլ ու ճան արզու իթմէքլէ պէրապէր, պիր լէրզիշը չէտիտ իչինտէ Շէմմիեէ.

—Աման բէք սրգմա պէյքի նէֆէյի քէսիլի վէրիր,...տէեու հայգրրեօր, Շէմմի տէ պօղուգ պօղուգ,

Սէն գարբշմա, մէլուռը պու կիւն մութագ պօղաճաղըմ, ճէվապընը վէրիեօր իտի։

(Տէվամ)